ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 468
Субота, 17. децембар 1960.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ

САВА, НАША НАЈВЕЋА РЕКА — НА ДНУ ЈАМЕ СА ПЕТ ЛАВОВА — БЛЕФОВИ КОРИДЕ — ЧОВЕК И ТРИ БОМБЕ — У СЛИЦИ И РЕЧИ — РАЗНЕ ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ

Т. 6/60

ГОВЕДА ИЗ ВЕДРА НЕБА

Три сељака из места Полвареда у у подножју Анда пошла су једног кишног дана ове јесени да обиђу своја поља. Док су сакривени испод широких, непромочивих шаторских крила ишли погнутих глава један од њих — Пепито Мижа је изненада чуо снажно мрморење авионског мотора и упозорио браћу Педра и Јуана Фернандеза да погледају у вис.

Тежак транспортни авион Ферчајлд се налазио баш изнад њихових глава.

— Гле! Волови из ведра неба! — викну запрепашћени Педро, старији брат Фернандез.

Знали су да већ више месеци једна ваздухопловна компанија врши транспорт говеда купљених у разним аргентинским провинцијама и превози их до кланица великих градова. За првим говедом у ваздуху појавило се друго, а затим још неколико. Преврћући се хаотично огромном брзином, животиње су се суновраћале ка земљи. Три човека су остала као закопана од запрепашћења и страха. Посматрали су „кишу" стоке из неба.

Јадне животиње су продорно мукале и отимале се покушавајући да се некако дочепају ослонца али су уз страховиту ломљаву падале на земљу. Млади Пепито је одједном приметио изнад саме главе огромно тело једног говеда и имао је само толико времена да повуче своја два друга и обори их у оближњи јарак. У заглушном треску маса се стропоштала непосредно поред њих. Наслоњени на једну стену људи су пратили догађај не разумевајући ништа.

Шта се заправо у ваздуху догађало? Пепито, Јуан и Педро сазнали су истину тек после неколико дана из новина. Пилот транспортног авиона описао је догађаје који су претходили овом колективном „самоубиству" говеда:

„Младе животиње смо пред полазак једва натерали да уђу у авион. Првог сата летења није се догодило ништа необично. Али чим је авион улетео у олујне облаке изнад Анда међу стоком је завладала пометња. Под налетима ваздушних маса авион се љуљао и у једном тренутку толико искривио да су се све животиње ослободиле својих веза. Једно крупније говедо је вероватно свом силином налетело на зид авиона и проваливши врата као тане је излетело напоље. Још шест других говеда кренуло је за њим и суновратило се у провалију. Никада до сада моји путници нису толико волели слободу да би искакали" — завршио је своју изјаву пилот Мигуел Круз.

ЦРВЕНОКОШЦИ ПОРЕД ТЕЛЕВИЗОРА

Амерички филм је искористио све што је било сликовито у животу Црвенокожаца. Што се тиче карактера, приказао их је углавном као зле људе који уливају страх у чедне дошљаке из Европе. Они отимају, пале, убијају. Они нападају пошту, уништавају возове, пљачкају банке. Њихове буктиње, којима подмећу ватру, и отровне стреле симболи су „дивљих" Индијанаца. На филму је речено све, само не то да су бели људи у 19. веку побили у Америци близу 700.000 Индијанаца што за то време представља огроман број. И тада није речено да су Индијанци губили главе бранећи своја огњишта а не — нападајући беле ради пљачке.

Многи црвенокошци којима је пошло за руком да умакну смрти, пребегли су у Канаду, ту огромну али слабо насељену земљу. И тамо их је чекала борба са белима, иако знатно мања. Пошто су се Французи и Енглези тукли о превласт у Канади, зараћене стране су склапале са Индијанцима уговоре о ненападању јер су желеле да обезбеде залеђе. Постепено, Индијанци су залазили дубље у земљу и оснивали резервате у којима су мирно живели.

Шта је резерват?

Канадски Црвенокошци деле се на две групе: староседеоце и дошљаке. И једни и други живе у резерватима, што значи на земљи коју су им уступиле поједине канадске провинције. Рачуна се да сваке године око 750 њих напуштају своје огњиште и прелазе у град где се примају разних занимања.

Други остају у селима, раде као земљорадници, дрвосече, сточари или се одају лову или риболову. Они који одлазе у градове укључују се у савремен начин живота, али и даље станују у некој врсти резервата, насељу недалеко од градског или индустријског центра, који су сами образовали.

Канадски резервати су територија на којој Индијанци слободно живе и могу да их напусте кад год зажеле. Таквих резервата има у Канади 2.200. Површина је понеком 1500 квадратних километара, или свега неколико стотина метара, а може да буде и бескрајно велика.

Постоје закони о резерватима. Земља је државна или припада племену. Ниједан Црвенокожац не може да буде присилно уклоњен са земље; сваки од њих може да се задужује ради исушења терена или зидања куће, итд. Школовање је бесплатно. Учила и известан намештај дала им је држава у виду позајмице. Постоје и домаћички течајеви за девојке и жене. Родитељи примају породични додатак а децу без родитеља прихватају сиротишта. Занимљиво је да се у неким основним школама настава за мале Индијанце изводи на француском, негде на енглеском језику, али на матерњем језику нигде.

Данас у Канади има црвенокожаца који су туристички водичи, тумачи ,учитељи па и инжењери. Нарочито су добри рудари, али их има и у другим занимањима: међу новинарима, филмским радницима, на радију, телевизији итд.

Одело и игре

Индијанка све више улази у модеран живот. У резерватским школама све су наставнице Индијанке. Њих има и међу медицинским сестрама, али их је мало међу службеницима и ни мало међу професијама са универзитетским образовањем. Привезана за земљу, потчињена традицији, „скво" је још, најчешће, само домаћица.

Да се упозна живот савременог Црвенокошца, најбоље је отићи у неко њихово село, као што је на пример, Конгнавага у ирокешком резервату. Они станују у старинским зградама од тесаног камена; одаје су светле, прозори широки, али у њих још није стигло електрично осветљење. Становници нису ни добри хотелијери ни чувени кувари па ипак, сваке године крајем маја, пошто се отопи снег, долазе им многи туристи. Ту се одржава светковина која умногоме подсећа на живот средњовековних црвенокожаца: облаче лепа, шаролика одела и забављају госте својим старим песмама и игром.

„Скво" у резервату и данас носи затегнуту, углађену косу са пунђом и воли да се кинђури. Украси су купљени за мале паре у граду, али је важно да су шарени и сјајни. Док је она у кући, мушкарац је често на ливади крај пута где игра пред неким радозналим туристом који је зауставио кола и за малу напојницу ужива у ритму и фигурама његове игре.

У сваком резервату постоји и мали музеј. Његова се колекција најчешће састоји од оружја предака и од чамаца начињених од кожа животиња. Скалпели и отровне стреле су такође ту, али у закључаним орманима.

У граду и индустријским насељима већина Црвенокожаца не живи лако, јер се углавном бави вађењем руда и другим тешким пословима. Док у резерватима дневни живот почиње с рађањем а завршава се са смирајем сунца и сав је испуњен бригом за стан, храну, одећу и огрев, у градовима је он ближи култури. Крај досељеника су телевизори, они иду у биоскопске и позоришне дворане. Суботом увече, кад их човек види у дворанама за забаву, никад не би помислио да су то потомци „крволочних" Индијанаца са америчких филмова.

Ripley's Веровали или не!

О СВЕМУ ПО МАЛО

УДАВ — ГУВЕРНАНТА

Брем тврди да је удав једна од најлепших змија. Уствари, основна боја удава је пријатно црвенкастосива; дуж леђа му пролази широка зупчаста трака по чијим се ивицама налазе жутосиве тачке, док на глави има три дугачке тамне бразде. Ду-

жина одраслих удава достиже 6 метара, па и више. Што се тиче „карактера" овог цина, он је прилично мек и савитљив. Бразилски ловци исмевају људе који сумњају у безопасност удава, бар кад је у питању човек.

Људи који са страхопоштовањем пролазе крај тврдо уснулих удава у тераријумима тешко би могли поверовати да се у предграђима сада још главног града Бразила, Рио де Жанеира, у домовима колониста као и у вилама летовалишта Петрополиса могу видети припитомљени краљевски удави. Ова необична домаћа животиња сачувала је у Бразилу животе хиљадама људи, а нарочито деце. Ствар је у томе што се змије отровнице — а њих у Бразилу као и у читавој Јужној Америци има много — држе што даље од места где живи удав. Ова велика змија необично се одано „приљубљује" уз децу, стално их прати на шетњама и за време игре чувајући их од напада отровница.

Треба додати да је ова необична „гувернанта" веома уредна: кожа јој је увек сува и чиста. Поред тога, удава није тешко издржавати: он једе једном у два, а понекад и у четири месеца. Његова годишња порција хране не износи више од пет до шест питомих зечева.

ПАЈА ПАТАК
by Walt Disney
ЕВО ВАМ ПЕДЕСЕТ ДОЛАРА!
!?
БАШ ВАМ ХВАЛА!
ОВАЈ... ШТА ЈЕ У ТОМ САНДУКУ, ЧИКА-БАЈО?
КОНФЕДЕРАТСКИ НОВАЦ, СИНОВЧЕ!
И ТИ СИ ДАО ПЕДЕСЕТ ДОЛАРА ЗА ТЕ НОВЧАНИЦЕ КОЈЕ НИШТА НЕ ВРЕДЕ?!
АХА! ТО ЈЕ ИПАК ПРАВИ НОВАЦ! НОВЧАНИЦЕ СУ НОВЕ НОВЦАТЕ... ШУШТЕ КАО ДА СУ САД ИЗ ШТАМПАРИЈЕ!
АЛИ ЗАШТО?
ЗАТО ШТО ПАТИМ ОД НЕСАНИЦЕ, СИНОВЧЕ!
НЕКИ ЉУДИ ПАДНУ У НАРУЧЈЕ СНА КАД ЧУЈУ ЦВРЧАЊЕ ЦВРЧКА!
?
ДРУГЕ УСПАВА КРЕКЕТАЊЕ ЖАБА!

КАД САМ БИО МЛАД УЉУЉКИВАЛО МЕ ЈЕ У САН ДОБОВАЊЕ КИШНИХ КАПИ ПО КРОВУ!
...А САД МЕ НАЈБОЉЕ УСПАВА ШУШТАЊЕ НОВЦА!
?
...И ЗАТО ЋУ ЊИМЕ ДА НАПУНИМ СВОЈ ДУШЕК!

Walt Disney

ГРАД БЕЗ КИШЕ

Постоји на свету један град који готово не зна за кишу. То је Лима, главни град Перуа. Сливници на улицама и олуци кроз које вода отиче с крова — све је то у Лими савршено непознато. У гардероби становника овог града не постоје кишобрани ни кишни мантили.

Додуше, у званичним статистичким извештајима може се наћи да у Лими за годину дана падне 33 милиметра атмосферских падавина. Али,

то није киша већ „гаруа" — лака измаглаца. Микроскопски ситна водена прашина само овлажи одела и лепи се за лице, али на плочницима се не створе чак ни барице.

Права киша падне у Лими једном у неколико година и тада је то права несрећа. Таква киша падала је, на пример, у априлу 1949. године читав један час. Становници су у паници посматрали ту „катастрофу". Не чудите се, то је заиста била катастрофа: кровови на кућама, који углавном служе као заштита од сунца, проваљивали су се од кише, с фасада је отпадао малтер, станови у сутеренима претворили су се у базене, а мање куће сагређене од непечене опеке — у гомиле блата.

СВЕ ВИШЕ ШУМА

Да ли сте знали да једну петину Земљине површине — 4.405 милиона хектара — заузимају шуме? Према извештају Уједињених нација из 1953. године, више од половине шума на свету било је недоступно човеку. Данас је то стање нешто измењено: људи су освојили 62 процента површине под шумама. Ипак, још многе „девичанске" шуме чекају своје господаре.

Највише шума има у Јужној Америци — 54 од сто од укупне површине под шумама — па ипак је она на светском тржишту дрвета представљена са свега 2 процента.

Занимљиво је напоменути да и поред сечења, пожара и других штеточина, шума има све више. Годишњи прираст у шумама износи 2,4 милиона кубних метара, док се за то исто време посече и уништи нешто више од милион и по кубних метара.

БЕЗ УГЉА И ПЕТРОЛЕУМА?

Заснивајући своје претпоставке на знатно повећаној потрошњи петролеума и угља у току наредних деценија амерички економиста Путман предвиђа да ће почетком идућег столећа човечанство остати без оба погонска средства. У своје рачунање Путман је увео нову јединицу „ку", која представља количину од 34 милијарде тона угља. Он сматра да ће становници наше планете од 1960. до 2050. године утрошити око 72 куа угља док смо од почетка наше ере, дакле за 1960. година, потрошили свега 13 куа угља. Он је мишљења да ће се, услед повећавања броја становника на земљи и све већег животног стандарда, кроз 40 година исцрпсти сви извори нафте а кроз 65 година у рудницима више неће бити угља.

Путманова књига „Енергетика у будућности" подигла је у САД велику прашину и изазвала оштру полемику.

ТРОПСКО СУНЦЕ ОСВЕЖАВА

Становници тропских области прижељкивали су ове године најновији модел тропског шешира. Занимљиво је да су за њим више чезнули стари и болесни него кицоши.

У тропским крајевима, као и у поларним областима, капе и шешири имају много већи значај него у умереним појасевима. Од сламних шешира са широким ободом до класичних белих „шлемова" — све је срачунато на то да заштити главу од сунца које пржи. Међутим, једном довитљивом човеку то није изгледало довољно. Тропски шешир који је он изумео, не само што штити човека од сунчанице, већ игра и улогу вентилатора.

На врху шешира-шлема причвршћена је батерија с фото и термо-елементима. Сунчева светлост и топлота претварају се у електричну енергију а ова покреће мали вентилатор с танким „лопатицама" који се налази на ремену шлема, испред лица. Уколико сунце више пече утолико се вентилатор брже окреће.

Човек и три бомбе

Џорџи Луис корачао је дуж аутостраде. Окренуо је леђа граду и није подизао главу чак ни онда кад би крај њега пролетали аутомобили брзином од 120 километара на час. Обазрео се само једном да прочита натпис на џиновској табли: „Добродошли у Тенеси...“ Посетите Мемфис, бисер југа. Горко се осмехнуо и продужио пут. Добродошли у Мемфис... Он га је добро познавао: управо је изишао из његовог затвора. Пет година због тога што је ударио једног полицајца који га је малтретирао и назвао га „прљавим црнцем“.

Упркос свему, певушио је...

После демобилизације — ратовао је као ваздухопловни поручник — Џорџи се тешко мирио са увредама које су му упућивали због тога што је црнац. Побунио се једном и добио пет година затвора. Мислили су да ће тих пет година умекшати његов карактер.

Тражио је посао, било му је врућина, био је уморан и у џепу је имао само шест долара. Сунце је пекло и Џорџијева црна кожа била је обливена знојем. Упркос свему томе, певушио је. Испео се на насип крај пута и гледао реку која је текла долином. Воћњаци су се простирали све до њених обала. Ако му не буду дали посла на аеродрому, пријавиће се за бербу воћа...

Зауставио се још једном да би посматрао авионе како узлећу и слећу. Није могао да их види а да му се срце не стегне. За ових мучних пет година одржавала га је нада: да ће поново једном сести за командне палице авиона. Данас, међутим, од те наде није остало ништа.

Кад је стигао до улаза на аеродром пред њега се испречио стражар. Био је то неки риђи џин, непријатна изгледа.

— Тражиш нешто, црњо?

Џорџију се није свидео начин којим га је стражар ословио, али ипак одговори мирно:

— Да, тражим навигациони биро мисисипске транспортне компаније. На овој страни, чини ми се...

— Чуј, ти баш ниси много бистар! Да, биро је тамо, али ако мислиш да ће ти дати неки посао, вараш се... сем ако ниси стјуард...

Џорџи му не одговори и крете према хангарима. Мирис бензина и уља, тутњава мотора, људи који су се мували око авиона — све је било тачно онако како је он сањао у затвору.

Неки плав момак у кожној јакни ишао је према њему. Џорџи је одмах препознао тај мало гегави ход. Желео је да потрчи, али се уздржао јер није знао како ће бити дочекан. Није више било време кад је и црнац био ратни друг. Поново су на једној страни постојали бели, а на другој црни.

— Ало, Џонсоне, — рече Џорџи плашљиво.

Хајде са мном, синко

Али, Џонсон је био честит човек и он није заборавио пријатељство, лепе и ружне тренутке, опасности које су делили. Његов искрени осмех разуверио је Џорџија.

— 'Ајде са мном, синко, — рече Џонсон обазревши се око себе једва приметно као да се боји да га неко може видети.

Два ратна друга корачала су пистом. Сунце је жарило бетон и сметало је Џорџијевим очима навиклим на затворску полутаму. Џонсон је то приметио и пружио му своје тамне наочаре.

— Узми их. Ја имам друге у хангару.

— Џонсоне, реци ми искрено, могу ли чему да се надам. Сам си ми некад причао да твоја компанија не прима црне пилоте. Поднео сам досад више од десет молби; нису ме хтели чак ни за авионе-сејаче ни за запрашивање из авиона. А ја ипак никог нисам убио, нисам ништа украо, а тип кога сам ударио сам је признао да ме је изазвао. Шта сад да радим? Да прихватим место стјуарда у авиону? Да лет проводим поред прљавих судова у репу авиона, покрај „тоалета“, док су моји стари другови у пилотској кабини за управљачем? То ипак не могу, Чарли. Довољно сам снажан за брање воћа и за пољопривредне радове. Тамо бар нећу виђати своје ратне другове. Ти ме разумеш?

Џонсон је разумео.

— Неће увек бити тако, Џорџи. Желим ти срећу. Потражи ме ако ти некад нешто затреба...

Два стара пилота летеће тврђаве Б-577, назване „Гризли-дарлинг“, стегоше један другом руку.

Те вечери Џорџи је легао у трску крај реке да не крњи јединих шест долара.

Све је у реду

Узбуна је дата усред ноћи. Претходне вечери било је јављено да је у доковима избио пожар. Ватрогасци су били уверени да су га угасили, али је ватра под угарцима још тињала да би изненада поново избила страховитом снагом. За неколико минута пламен је захватио стара стоваришта. Кад су чули прве експлозије, грађани Мемфиса знали су да се пожар приближио великим резервоарима за нафту. Ако они експлодирају, одлетеће у ваздух четвртина града...

Џонсон је трчао бетонираном пистом. Знао је да он представља последњу наду за угрожени град. Предузеће опасну мисију, толико опасну да у њу није хтео никог другог да увлачи. Није имао илузија: тиме што је одбио другог члана посаде отежао је свој задатак, преузео је на себе смртоносни ризик.

„Стилон“ је већ био изгуран на писту. Задуван, Џонсон запита механичара:

— Ставили сте три бомбе онако како сам вам рекао?

— Све је уреду, Чарли — одговори шеф хангара — али то је лудост... сем ако немаш намеру да пикираш на пожар, као што су то радили Јапанци са својим авионима-самоубицама!

Џонсон прогунђа нешто уместо одговора. Авион се већ котрљао према писти за узлетање. Небо је било потпуно црно, сем на северу где га је ватра бојила црвенилом. Снопови варница дизали су се до хиљаду стопа у висину. Ако га варнице докаче док буде пикирао, никад неће моћи да поднесе писмени извештај о најбољем начину употребе нових противпожарних бомби од којих су се три прве налазиле у репу авиона, крај трапа у поду. Чак иако се све буде одвијало најбоље што је могућно, имаће за десет секунди да остави своје команде, да оде до задњег дела авиона, да баци на пожар три бомбе, да се врати за управљач и извуче авион из вертикалног лета... Мораће да поступи тачно тако и поред све опасности ако жели да бомбе не промаше циљ.

— Не, Чарли, нећеш ићи сам!

Тренутак касније

Чарли подскочи на седишту. Тај глас није долазио из контролног торња, није долазио из микрофона, већ из репа његовог авиона. Он окрете главу и угледа насмешено црно Џорџијево лице.

— Ја сам то, Чарли. Спавао сам недалеко од аеродрома. Кад је засвирала узбуна, дошао сам да видим да ли им у опасности неће затребати и неки пилот-црнац. Знам какав је твој план за гашење пожара: механичари су разговарали о њему. Нећеш извући главу ако покушаш да то учиниш сам. Ја ћу с тобом. Успео сам да се увучем у авион да ме нико не види. Треба одредити циљ, пикирати, бацити бомбе, Чарли, исто онако као што смо радили кад смо били на „Гризли-дарлингу“. Сећаш ли се, Чарли?

Џонсон повуче палицу за гас и авион успори своје котрљање.

— Силази, одмах — рече Џонсон нестрпљивим гласом. — Одлучио сам да идем сам. Због тебе само губим време. Силази!

— Остајем — одговори Џорџи мирно својим дубоким гласом.

Џонсон се подиже, отвори задња врата и понови:

— Силази, Џорџи, брзо!

Како је његов пријатељ оклевао, Џонсон га зграби за капут и бесно повуче. Обојица падоше на под и скотрљаше се кроз отворена врата на бетонску писту. Џонсон се први подиже и потрча према авиону. Али, кад је покушао да се попне, осети како га Џорџи обухвата рукама и вуче. Он се окрете и замахну. Али, Џорџи избеже ударац, замахну и он и Џонсон се сручи на земљу. Џорџи узе онесвешћеног друга на руке и однесе га на траву.

— Опрости, Чарли, али другог начина није било.

Али, Чарли је спавао дубоким сном и није га ни могао чути.

Тренутак касније Џорџи је свом снагом повукао ручицу „Стилона“. Пет година није пилотирао, а ипак му се чинило као да је јуче седео за управљачем.

Град је спасен

На обалама Мисисипија чији су се таласи црвенели као пламен, 200.000 грађана које су полицијски кордони једва задржавали нису ни чули буку авионског мотора јер ју је пригушивало праскање пожара. Наједном су угледали фантомску силуету моноплана који се сребрио од одсјаја ватре. Пикирао је у само срце ватре и избацио три бомбе чије експлозије као да су намах разбиле пламено море. Авион се само мало исправио и у косом лету наставио према реци. Гомила је заурлала кад је видела како је ударао о катарку једног бродића. Један од точкова авиона одвалио се од тог удара да би као граната пролетео кроз сјајни сноп једног рефлектора пре но што је пљеснуо у воду. Затим је оно што је остало од авиона нестало у ноћи.

Да ли се после срушио?

Град је у сваком случају био спасен. Бомбе за гашење пожара угасиле су ватру. Ватрогасци су довршавали његово дело.

Ко је тај храбри пилот? Какав је то момак који је ризиковао да буде жив испечен? Та питања постављао је сутрадан читав град. На плавом небу само један бели облак подсећао је на јучерашњи страх.

Саобраћај на главној улици града био је прекинут. Радио је објављивао да се пилот који је „бомбардовао ватру“ спасао и да је рањен док је акробатски атерирао само на једном точку. У подне ће дневни лист „Депеша“ приредити мали пријем храбром пилоту. Он се зове Чарли Џонсон и свој подвиг испричаће детаљно новинарима.

Био је то Џорџи Луис

Гомила света искупила се пред редакцијом листа да поздрави јунака дана. У дванаест часова и пет минута Џонсон се појавио на балкону редакцијске зграде. Маса је одушевљено поздрављала високог симпатичног, плавокосог момка. Неко му је принео микрофон. Гласноговорници на улици преносили су његове речи:

— Рећи ћу вам истину, — почео је Џонсон. — Нисам то био ја који је полетео на „Стилону“ да гаси пожар. Неко ме је прописно успавао да би могао да заузме моје место, неко ко је тражио посао и није га налазио...

Гомила је запрепашћено слушала.

— Неко кога нису сматрали достојним ни да запрашује ДДТ-ијем њиве с кукурузом, — настављао је Џонсон — а камоли да превози путнике. Уосталом, показаћу вам тога кога су сматрали недостојним, а који је ипак улетео авионом у пожар и бацио три спасоносне бомбе па ће те све схватити.

Џонсон за тренутак напусти балкон и врати се вукући „пилота ватре“. Видећи га, грађани су заиста схватили: његова глава није се видела од завоја, али су се виделе његове руке, руке једног црнца. Гомила је ћутала. Мемфис је „бисер југа“, а Јужњаци не воле „црње“.

Иако су те црне руке спасле један град требало је да прође још пет година да би једна њујоршка ваздухопловна компанија ангажовала овог првог црног пилота. Јуна месеца 1957. године из америчког авиона типа суперконстелејшн ступио је на париски аеродром „Орли“ крупан пилот-црнац. Био је то Џорџи Луис.

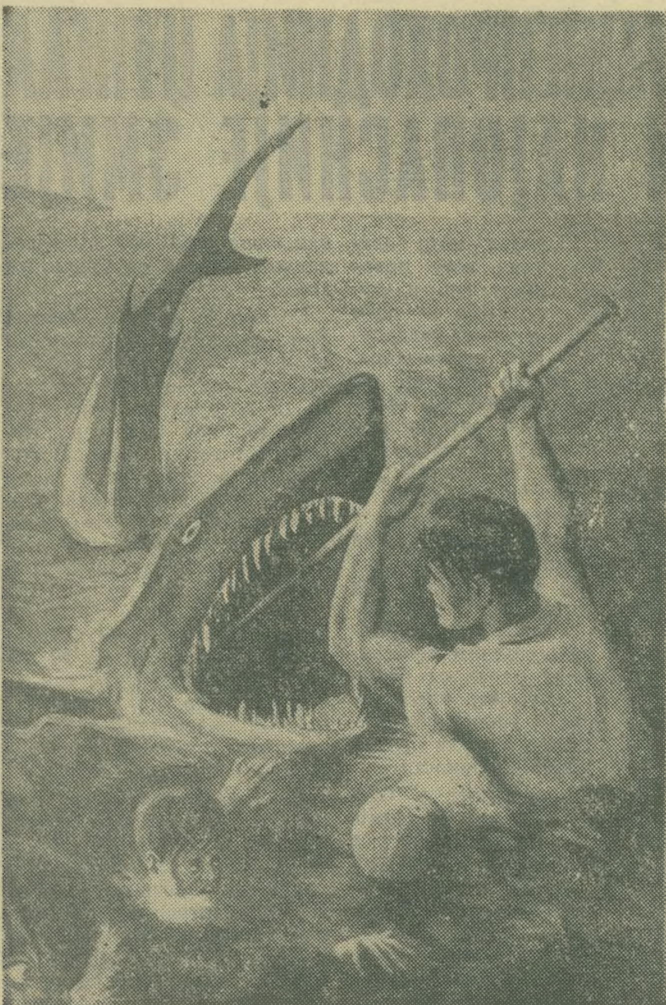
ЗАБОРАВЉЕНИ ЈЕЗИК ЗЕМЉЕ

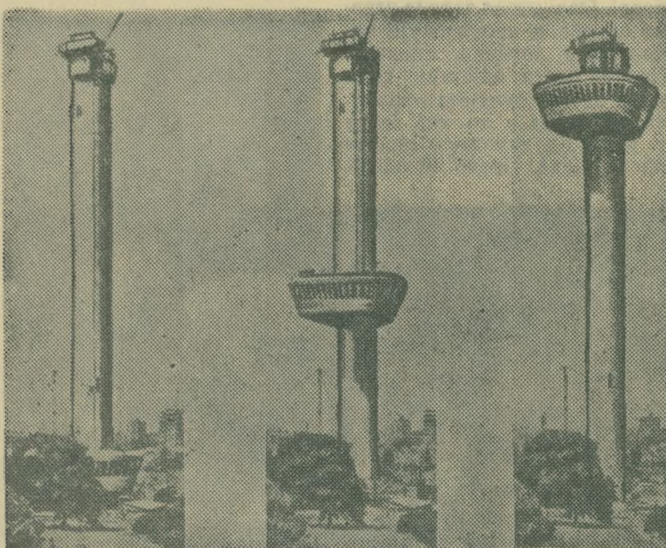

ПАНИКА НА ПЛАЖИ

На малој плажи недалеко од Казабланке у Мароку још је врло живо и топло јесење сунце привлачи на обалу купаче а нарочито децу. Међутим, пре неколико дана је изненада међу раздраганом дечурлијом која се лоптала у води завладала паника. Огромна ајкула је залутала у залив и устремила се право на једну групу. Сви су се разбежали осим двојице дечака који, престрашени, нису успели да исппливају. Њихов крај би био врло брз да се није нашао један одважан и снажан младић који је дохватио мотку од једног сунцобрана са обале, утрчао неколико десетина метара у воду и зарио је свом снагом у разјапљену чељуст немани. Деца су била спасена а рањена ајкула се праћакнула и побегла.

НЕУСТРАШИВИ МАЕСТРО

Један концерт у сали градске општине у Сан Феличе сул Панаро у провинцији Модени завршио се прошле седмице не само уз звуке трубе и бубњева, већ и са облаком прашине и — паником. Кад је диригент Галилео Ферарези на крају једне симфонијске обраде Росинијеве опере „Семирамида" довео оркестар до заглушујућег фортисима, таваница изнад оркестарског подијума срушила се уз страховит тресак. Срећом нико од чланова оркестра није био теже повређен. Док је у препуној сали међу публиком настала паника, седамдесетогодишњи диригент, усред облака прашине, наставио је да диригује. Блед и узбуђен поклонио се затим полупразној дворани. Преостали слушаоци наградили су га за његову храброст незапамћеним аплаузом.

ЕВРОКАТАРКА

Еврокатарка — то је име новог ресторана који је ових дана подигнут у холандском граду Ротердаму. По својој конструкцији и начину грађења то је несумњиво најнеобичнији ресторан на свету.

Грађење ресторана почело је подизањем једног стуба од преднапрегнутог бетона, високог око сто метара чији је пречник 180 сантиметара. Стуб је начињен од посебних бетонских „прстенова" од којих је сваки висок око 2,8 метра. Сама зграда која својим обликом подсећа на свраčије гнездо састављена је такође из више делова израђених у једној железари.

Састављање зграде извршено је на земљи, у подножју стуба, тачније речено око њега. Када је прстенаста зграда тешка 240 тона била састављена почело је њено „пењање" уз стуб до 92 метра. Тај тешки посао обављен је за пет дана. Остало је још да се зграда застакли, намести и — да се ресторан отвори.

Површина коју Еврокатарка заузима на земљи износи свега три квадратна метра. Захваљујући оваквом начину грађења, ресторан је могао да буде подигнут у сред града, на раскрсници двеју улица. До високог ресторана где не допире градска бука и прашина, стиже се лифтом

ПОСЛЕ 122 ГОДИНЕ...

Оснивачи германске филологије су били браћа Јакоб и Вилхелм Грим. Још 1838. године они су почели са издавањем једног великог немачког речника. Склопили су уговор са Вајдман књижаром из Лајпцига која је предлагала да целокупни речник изнесе шест, највише седам свезака. Јакоб Грим је тада већ имао 53 године а његов брат Вилхелм једну годину мање. Кад су се прихватили овог посла ни сами још нису знали колико је он обиман. Јакоб је касније изјавио да је то знао никад се не би примио.

У то време оба брата Грим уживала су већ углед у свету због свог рада на прикупљању и објављивању народних приповедака и песама.

Јакоб, који је радио у Каселу као приватни библиотекар Наполеоновог брата Жерома, остао је на том послу и доцније у својству библиотекара принца — изборног кнеза. Од 1830. године он је обављао и дужност професора, поред свога брата Вилхелма, на Универзитету у Гетингену. После њиховог наименовања за чланове Академије наука 1841. године, настанили су се у Берлину. Припремање предавања на универзитету, улазак Јакоба у политички живот као посланика 1848. и многобројне друге обавезе учиниле су да тек после 15 година од закључења уговора са књижаром Вајдман, заврше први том речника.

До смрти Вилхелмове, у децембру 1858. године, успели су да обухвате речи до слова „Д", а четири године касније када је умро и Јакоб речник је био испуњен до речи „Фрухт".

Следећих десетак година, није се нашао нико ко би наставио рад на речнику. Тек је 1908. године Пруска академија наука направила план о даљем раду, али је он слабо напредовао. После првог светског рата целокупан материјал за речник пренет је из Гетингена у Берлин и поверен тамошњој Академији наука.

После овог рата рад на речнику је отежан због поделе Немачке. Академија наука која се налази у сектору Источног Берлина почела се бавити њим од 1947. уствари од 1950. године кад је у Бад Годесбергу реорганизована служба на речнику по принципу рада у Гетингену и, када су филолози Источног и Западног Берлина могли да сарађују. Тако је постигнуто да се последњи део речника недавно преда у штампу.

Најзад је једно од великих и потребних дела за немачки језик завршено после 122 године.

КО ЈЕ РЕКАО?

Тешко побеђенима! Ханибал, Брен или Јулије Цезар?

Треба разрушити Картагину. Катон Старији, Сципион Африканац или Монтгомери?

Енглеска рачуна да ће свако извршити свој задатак. Черчил, Ђорђе V или Нелзон?

ОДГОВОРИ:

Брен, вођа Гала, после победе над Римом (330. године пре наше ере).

Катон Старији, римски сенатор (232—147. године пре наше ере) да би упозорио на осамостаљење Картагине, града који је био ривал Риму.

Лорд Хорације Нелзон, командант енглеске флоте уочи битке код Трафалгара, коју је он добио и где је био убијен (1805. године).

МАНДРАК и СНЕЖНИ ЧОВЕК

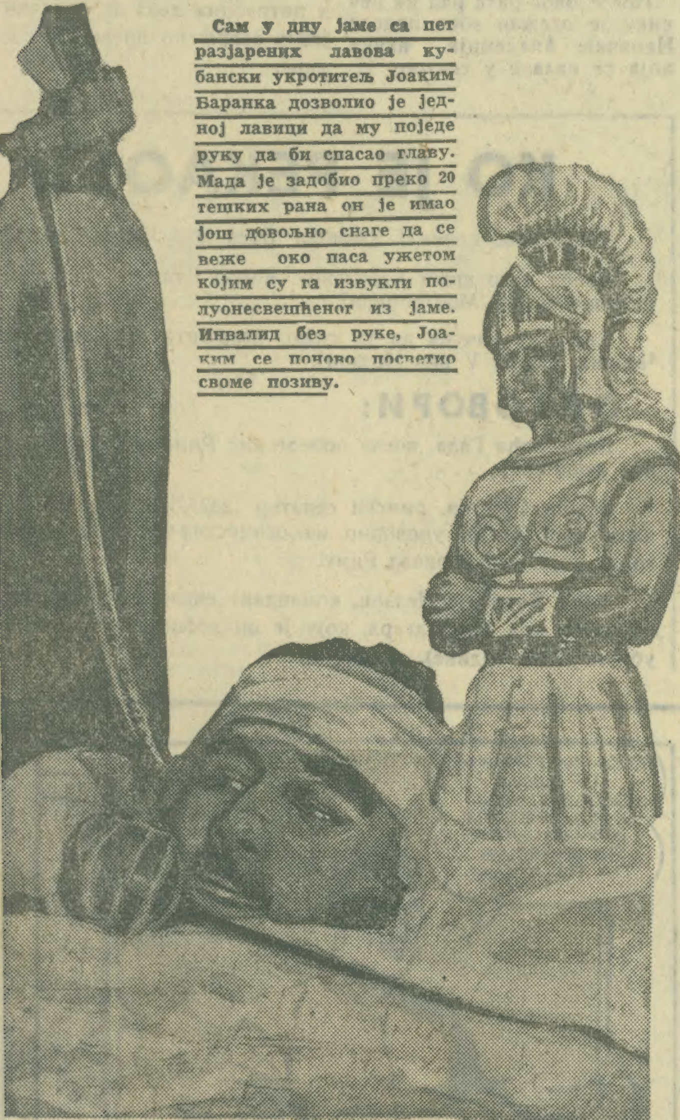

НА ДНУ ЈАМЕ СА ПЕТ ЛАВОВА

Сам у дну јаме са пет разјарених лавова кубански укротитељ Јоаким Баранка дозволио је једној лавици да му поједе руку да би спасао главу. Мада је задобио преко 20 тешких рана он је имао још довољно снаге да се веже око паса ужетом којим су га извукли полуонесвешћеног из јаме. Инвалид без руке, Јоаким се поново посветио своме позиву.

Четрдесетогодишњи кубански укротитељ Јоаким Баранка склопио је недавно уговор са једном филмском компанијом да као дублер главног глумца одигра сцену на дну лавље јаме. Последње секвенце великог филма из историје Рима снимане су у једном мадридском студију.

Главни јунак филма бачен је у једну лављу пећину где треба да издржи борбу са пет разјарених звери. Јама није већа од пет квадратних метара. Са ивице стрмих зидова, камере су уперене у јаму седам метара дубоку — у правцу лавова. Машинисти и електричари су заузели своја места и рефлектори су блеснули.

Пред гвозденим решеткама јаме појавио се дублер славног глумца Хари Брада, Јоаким Баранко који треба за хиљаду пезета (око 12.000 динара) да стави живот на коцку.

— Чим сам крочио у јаму — причао је он после — Теди ми је скочила за врат. То је племенита звер коју волим и која мене воли; она није крива за несрећу која ме је задесила. Био сам прерушен и није ме познала по мирису због шминке а ни по ходу и стасу јер сам ишао четвороношке да бих се провукао кроз један отвор и ушао на главна врата. Било је немогућно да ме Теди препозна и она се страховито уплашила.

Остале звери се нису ни макле. Из једног угла кавеза Султан, Рики и Помпоф су посматрали како Теди бесни. Једногодишња лавица Ана искористила је пометњу да се провуче кроз отвор којим сам ушао. Чим се појавила на терену поред студија један преплашени стражар ју је убио митраљеским рафалом.

Тог дана сам морао да се прерушим у Хари Брада, да ставим перику и плаву браду и римски шлем украшен богатим перјем. Када ме је угледала, Теди је одмах напала да уништи то страшило. Силовитим скоком ме је оборила и легла преко мене. Да сам изгубио свест све би било готово. Једним ударом шапе смакла ми је перику и почупала готово сву косу. Крајњим напором сам успео да одмакнем њене чељусти са врата али сам јој пружио руку и она је загризла.

За то време је, горе, око импровизоване пећине владала нечувена пометња. Нико није смео да отвори гвоздене решетке јер би раздражени лавови одмах ујурили у студио.

Раскрвављен и покидане коже, Јоаким се очајнички борио у дну јаме. Прво су покушали да заслепе Теди јарком светлошћу рефлектора а потом су је засули течношћу против пожара али ништа није могло да ублажи њену јарост. Највише присебности и одважности показао је статиста Алчио који је кроз решетке покушао да дотуче Теди ударцима чекића. Други глумац је ударао звер гвозденом шипком што је јаче могао.

— Држи се, Јоакиме, само још мало! — довикивали су ми одозго. — Најзад је један чувар успео да хицем из пиштоља повреди шапу животиње и она ме је пустила. По цену опасности да други постану жртве отворене су решетке.

Јоакимов син Лузито се досетио и добацио му дебело уже. Са нешто преостале снаге и једном руком укротитељ је везао око струка чвор.

Са ивице јаме сви су га задивљено посматрали јер за све време док су га извлачили није ни јаукнуо. Узнемирени лавови су на дну лизали његову крв.

Храбри човек је одмах пренет у мадридску болницу где су му доктори ампутирали леву руку изнад лакта и почели да лече његове 22 ране.

Сада се Јоаким Баранко налази на путу оздрављења. Расположен је ипак јер ће добити пластичну руку а ускоро ће се опет вратити зверима које воли изнад свега.

Прво жели да посети лавицу Теди која је исто тако оперисана у мадридском зоолошком врту да би јој ветеринари извадили метак из шапе. Јоаким у шали каже да никад осим бича није употребљавао никакво оружје а да му је за руковање њиме довољна десна рука. Благост је основно начело његовог рада са зверима.

КРОЗ ЛЕГЕНДЕ ИРАНА

Веома обимну легендарну историју имали су стари Иранци. Извор за њу налази се у „Зенд-Авести", али је више позната из дела „Шах-Наме" које је написао песник Фирдуси (око 933. до око 1021.) узимајући податке из „Зенд-Авесте".

„Шах-Наме", што значи „Књига краљева", Фирдуси је написао по поруџбини краља Махмуда, који му је за сваки стих обећао по један златник. Готов спев имао је 60.000 стихова, али му Махмуд исплати за њега само 60.000 сребрењака. Увређен због ове преваре, Фирдуси напусти Махмудову престоницу Гасну и врати се у свој родни крај, у Тулсу, где је и умро у сиромаштву, управо у оно време када се Махмуд покајао због свог поступка и послао му заслужених 60.000 златника.

Почетак света

Иранска легендарна историја почиње од стварања света. У почетку су постајала само два бића: први човек, по имену Гајомаретан, и првобитни бик. Они су живели сами, срећни и задовољни, све до онога тренутка када су се зло и добро здружили. Тада је постао садашњи свет, у коме су они наставили да живе, али само 30 година. Нису могли дуже да издрже, па су умрли. После извесног времена од тела бика постадоше разне врсте биљака и животиња. Гајомаретан је пак остао у земљи закопан 40 година, па онда тек из његовог тела изиђоше први човек и прва жена, Машија и Машијана.

Обоје су уживали наклоност небеских духова па су им они донели ватру и показали им како се њоме служи. Машија и Машијана су умели да праве гвоздене секире и да се њима користе, па су обарали дрвета и од њих правили колибе. Сви садашњи људи, а њих има петнаест врста, потомци су Машија и Машијане.

Прва владари

Најстарији митски краљ Ирана био је Хаохијанга, оснивач династије Парадата — господар не само људи, већ и демона. И његов наследник Тахмо-урупа такође је владао и надземаљским светом о чему сведочи његов надимак — „дев-банд", „онај који везује демоне".

Легенда каже да је овај краљ научио људе да гаје домаће животиње, да праве замке за дивље звери, да ткају од вунених нити, и многим другим корисним вештинама.

НАЈНЕПРОХОДНИЈА ЏУНГЛА И НАЈОПАСНИЈЕ ЗМИЈЕ

Бразил који заузима исту површину као и Аустралија — осам милиона квадратних километара, а једва нешто заостаје за САД по пространству, представља државну заједницу у пуном полету и стваралачком замаху. Та највећа романска држава на свету и једина ваневропска земља у којој се говори португалски броји 60 милиона становника али је за шест одсто њих цивилизација још сасвим непозната и живе у неиспитаним и непроходним крајевима. Педесет одсто су белци а другу половину представљају црнци, Индијанци, мулати, Јапанци и људи других источњачких народности.

Највећа опасност у бразилској провинци су змије са звончићима каскавел а највећа препрека бржем развоју државе и друштва — 60 одсто неписменог становништва међу којима већину чине сељаци мелези кабоклес. Стога није чудо што у Бразилу гласа само седам до осам милиона људи и жена.

Бразилске власти у последње време улажу велике напоре да прокрче џунглу Мато, највећу и најнепроходнију шуму на свету која се налази на западу земље.

Мато почиње код предграђа Рио и Сао Паоло тако да змије често свијају своја гнезда у дивним баштама и парковима двеју џиновских метропола у којима живи по три милиона становника. Од безбројних врста отровница најопасније су змије са звончићима каскавел, затим озлоглашене јарараке, коралне змије јарараракасу, уруту и сурукуку. Огромне шкорпије аранха карагужеире покривене црном кадифом исто су тако опасне као и змије, и њихов ујед проузрокује страшне грчеве и повраћања.

Најотровнија од свих змија је корална која хиљадитим делом милиграма свог отрова може да убије голуба од 30 грама. У ствари још опаснији од ње је каскавел чије је научно име кроталус терификус. Ова змија са звончићима лучи велике количине отрова и један њен ујед при коме избаци грам отрова убија хиљаду голубова! Овај отров напада нервне центре и проузрокује парализу и потпуно слепило. Против њега дејствује само у 80 одсто случајева нарочита инјекција и то ако се да у року од неколико минута после уједа. Преко 40 одсто, или више од 10.000 људи годишње, жртве су уједа ове змије.

Колико је крчење џунгле Мато сложен и опасан посао види се по томе што држава продаје хектар шуме за свега 15 крузеироса (око 180 динара). Ова земља не може постати ничија својина све док је онај ко је купи не прокрчи а тада већ земља вреди десет пута више. Да би се искрчило неколико десетина хектара шуме потребно је четири до осам месеци рада а само да би се стигло до тога места потребно је путовати 15 до 20 дана пирогама и газити три до четири дана по мочварама чија блатњава течност стиже до изнад појаса а загађена је милијардама комараца.

Надомак џунгле Мато живи једно од најстаријих домородачких индијанских племена Чавантес. Прогоњени млађим и снажнијим племенима Чавантеси су се повукли на узвишице прашума. Опкољени и заштићени са свих страна неприступачном прашумом они су потпуно изоловани од других племена и цивилизације. Доброћудни и плашљиви сами себе радо називају Манзос што значи пријатељски и добри. Нежног су здравља и лако добијају туберкулозу од белих људи па их зато избегавају.

Чавантеси су једино урођеничко племе које живи потпуно наго. Цртају шаре по телу и воле да се украшавају птичјим перјем. Окупљају се у алдејас, села која су изграђена од великог палмовог лишћа и хране се претежно рибом коју лове по рекама.

Пустолови бразилског Запада зову се сирингуероси и гаримпеироси. То су обично разни злочинци и ван законски елементи који су пошли да у најсуровијим условима живота потраже своју срећу. Гаримпеироси трагају за дијамантима а угрожени глађу и болешћу бери-бери они узалуд месецима траже по токовима дивљих прашумских река драгоцене, блиставе каменчиће. Ништа није лакша судбина ни сирингуероса који из коре дрвета ваде смолу.

Узбудљиве пустоловине оних који прокрчују бразилске џунгле — од државе купују шуму по 180 динара хектар а после препродају по десетострукој цени. — Индијанци Чавантес још једини на свету иду потпуно наги. — Оснивачи бразилског Дивљег Запада зову се сирингуероси и гаримпеироси и трагају за дијамантима и смолом столетних стабала.

ТРАКТОР ЗА РАЗНЕ ПОСЛОВЕ

У СССР је конструисан трактор који служи у исто време за жетву житарица, вађење кромпира, копање

меке земље, затим као генератор и за пумпање воде. Када му се дода део за товар може да послужи и као камион, а мотор од 45 коњских снага вози га брзином од 25 км на час.

Писаћа машина с 276 знакова

Источнонемачко предузеће „Оптима" израдило је недавно специјалну машину за писање за математичке текстове која има 276 разних цифара, слова и знакова. Машина се уствари састоји од 3 посебне машине типа Оптима-Стандард-М 10 монтираних на заједничко, нарочито конструисано постоље. Све три машине имају заједнички ваљак који клизи по заједничком лежишту и механизам за пребацивање ваљка с једне машине на другу. Клавијатура средње машине мало се разликује од обичне: слова латинице, бројке, знаци интерпункције. На левој клавијатури налази се готско писмо и мале бројке за показатеље степена, индекса и слични знакови који се пишу изнад или испод нормалног реда. На десној клавијатури су слова грчког писма која се употребљавају у математици и сви остали математички знаци. Као што је познато, многи знакови су у разним случајевима различите величине. Због тога, поред целих знакова налазе се на клавијатури и њихови саставни делови; користећи се њима могу се добити нови знакови као што су ознаке за интеграле, коренове или заграде свих величина и дужина. На тај начин укупан број знакова износи још много више од 276. Први примерак ове машине израђен је за математички институт више техничке школе у Илменау-у.

САВА — НАША НАЈВЕЋА РЕКА

Сава Бохињка не истиче из Бохињског језера. — Највеће дубине Саве. — Сава има више воде од Хоангхоа. — Праисторијска пловидба. — Водне снаге Саве и њихово искоришћавање

У свим нашим географским уџбеницима пише да је Сава највећа река у Југославији. Затим се обично наводи да она настаје од Саве Долинке и Саве Бохињке, да је у доњем току кривудава и пловна до Сиска (иако Сисак није на Сави него на Купи). То је о њој све! Међутим, многе занимљивости, географски веома значајне, уопште се не помињу. Због тога је наше знање о највећој југословенској реци веома оскудно.

Која река истиче из Бохињског језера?

Сава почиње неких 800 — 900 м узводно од градића Радовљице, од места где се састају Сава Долинка и Сава Бохињка. А где извиру оне? — О томе постоје разнолика мишљења, а у неким уџбеницима и погрешно изнете чињенице.

Из Бохињског језера не истиче Сава Бохињка, него река Језерница. Тек од ње и речице Мостнице, која протиче кроз валов Воје, настаје Сава Бохињка. Притока Бохињског језера, Савица, извире у кречњачком одсеку Комарче. Посетиоцима њеног слапа, високог 60 метара, изгледа као да она избија из стене. Међутим, да су се попели уз стрми одсек Комарче са западне стране, доспели би до пећине из које избија Савица. У самој пећини је мали водопад, од свега 2 м, који онемогућује даљи улаз у пећину.

Сава Долинка истиче из Подкоренског језера, које највећи део воде добија од врела Надиже у валову Планице, недалеко од познате смучарске скакаонице. Врело Саве, означено на топографским картама, не може се прихватити, јер се ради о периодском врелцу, из којег у доба суша не избија ни кап воде.

Где се налази највећа дубина у Сави?

На саставцима Сава Бохињка има 26,5 $м^3$ воде у секунди, док Сава Долинка располаже са 25,5 $м^3$ воде у секунди. Ту, на самом почетку свог тока, Сава је широка 60 м, а дубока 0,7 — 0,8 м. Лева половина реке има мутну и прљаву воду, која потиче од железара у Јесеницама и Јаворнику, док је десна половина реке бистра од воде Саве Бохињке. Тако, те воде различитих боја, теку до моста код Радовљице, где се потпуно мешају.

У горњем току, узводно од ушћа Крапине, Сава има брз ток чија ширина износи код Крања 100 м, у Литији 130 м, у Радечу 90 м и код Подсуседа 130 м; најужа је у Литијско-кршкој клисури код Прусника — свега 15 — 20 м где је доста опасна за кајакаше. Веће дубине налазе се само у јачим вртлозима.

У доњем току, низводно од ушћа Крапине односно од Подсуседа. Сава тече полако — око 2,5 км на час — и прави многе оштре окуке. Лево и десно од ње су мртваје — речна језера, која је Сава оставила напуштајући то корито. Оне су широке 120 до 200 м а дубоке 6 — 12 м. Судећи по једној аустријској карти из 1793. године, многе мртваје око Саве остале су после тог времена. Познати рај ловаца, сада под заштитом државе, Обедска бара, постала је пре 1793. године.

Дубине Саве зависе од њене ширине и водостаја. При нижим водостајима она је дубока код Загреба до 5 м, код Ругвице 11, Бобовца 13, код Млаке 19, Босанске Градишке 17, Брчког 14, Поповаче 22 (14 км узводно од Срем ске Митровице), код Сремске Митровице 18, код Умке 13 и на ушћу 17 метара. Највећа дубина Саве није код планине Мотајице, како сматра већина савских бродара, и не износи 45 него само 11 м. Нај већу дубину нашли су помоћу ехлота (апарата који мери дубину помоћу ултразвука) у вртлогу код села Босута — око 28 м, што приближно одговара висини једне осмоспратнице.

Али, Сава није свуда дубока река. Напротив, од Београда до ушћа Купе постоји на Сави 58 плићака. На некима од њих, пре регулационих радова, дубина је, при ниским водостајима, износила само 70 до 80 см, па су реку тада могла да прегазе и деца. Плићаци могу да се претворе временом у аде — речна острва. Само низводно од ушћа Купе постоји 20 ада са укупном површином од 14,1 кв. км. Међу њима је највећа Циганлија — око 3,3 $км^2$. Неке од њих су младе. Прогарска ада постала је пре једног века, а Орлача пре двадесетак година, па је зато нема на неким новим картама.

Невероватно, али истинито!

Ширина Саве износи код Загреба 120 м, код Галдова 110 — 130 м, код Јасеновца 210 м, код Босанске Градишке 160 м, на ушћу Врбаса 290 м, код Шамца 260 м при средњем водостају а 560 м при вишем водостају, код Сремске Раче 330 м, код Сремске Митровице 250 м, код Шапца 650 — 700 м, око Умке 430 м и на ушћу 275 м. До ушћа Купе њена просечна ширина износи 282 м, и по том мерилу она спада у велике реке.

Међутим, оно што многима изгледа невероватно, јесте количина воде коју Сава даје Дунаву. Она износи просечно 1772 куб. м у секунди. За толику количину воде потребно је 118 вагона-цистерни по 15 $м^3$ запремине или композиција дугачка око 1,2 км. И то само за воду која протекне у једној секунди! А за воду коју она да Дунаву у току једног дана била би потребна композиција која би око 2,6 пута опасала Земљину лопту око полутара. Зато није никакво чудо, што је Сава водом богатија од многих великих река. Неке од њих уцртане су у свим картама света, док од Саве, иако је водом богатија од њих, нема ни трага, као да и не постоји! Поменимо само неколико таквих великих река, које су много дуже од Саве, али су зато водом сиромашније.

Дон, велика руска река, два пута је дужи од Саве а слив му има четири пута већу површину, па ипак, он је од Саве тачно два пута сиромашнији водом. Дњепар је готово 2,5 пута дужи од Саве, док му је слив преко 5 пута већи, али, и поред тога он годишње даје Црном мору три милијарде куб. м воде мање, него што Сава уноси у Дунав. Огромна кинеска река Хоангхо дужа је од Саве преко 5 пута, а слив јој је око 8 пута већи, па ипак у њеном кориту има мање воде: у Жуто море уноси годишње 9 милијарди кубних метара воде мање од оне количине коју Сава за то време да Дунаву. Она је водом толико богатија од Аму-Дарје, највеће реке у Средњој Азији, да би та разлика у води било довољна да подмири заједно токове Босне, Велике Мораве и Тимока.

Толико богатство Саве водом је сасвим разумљиво, ако се зна да на сваки квадратни метар њеног слива падне годишње просечно 1120 литара атмосферске воде, а више од половине (тачније 52,2 одсто) те количине отекне у Дунав, док остатак испари. Ако се узме у обзир површина целог слива Саве, онда се добијају овакве бројке: на њен слив се излучи годишње 107 милијарди кубних метара воде; од тога отекне у Дунав 56 милијарди кубних метара воде, а 51 милијарда кубних метара воде испари.

Од каменог до нашег доба

Воде Саве коришћене су најпре за пловидбу. О томе сведочи велики чамац од издубљеног храста, нађен почетком овог века у селу Доњој Долини (низводно од Босанске Градишке), при ископавању сојеничарског насеља. Тај чамац је стар преко 3.000 година и чува се у Земаљском музеју у Сарајеву. Поуздан доказ о праисторијској пловидби по Сави представља и мала камена секира, нађена у праисторијском насељу код села Клакара. Она је направљена од хлормеланита, камена којег има у Шлезији (у Пољској) и у малоазијској Турској. Донета је свакако воденим путем, рекама, јер су оне тада биле сигурније за кретање људи од густих и непрегледних шума.

Савом су пловили и римски бродови, одржавајући везе између насеља на њеним обалама. Римљани су користили за пловидбу и Љубљаницу, која се у то доба звала Наупонтус, што значи „Лађоносна". Касније су по њој пловили Словени, Срби и Хрвати, доцније Аустријанци и Турци. Пловидбу су обављали чамци и дрвене галије на весла и једра. Први пароброд упловио је у Саву и доспео до Сиска 1846. године. Данас по њој плове многи наши бродови, који годишње превезу преко 3,6 милиона тона робе (подаци су узети из 1959. године) — највише грађевинског материјала, нафте и жита.

У недалекој будућности биће на Сави 25 хидроелектричних централа уместо садашње две. Оне ће располагати снагом од 745.500 киловата и производити годишње 3,317 милијарди киловат-часова електричне енергије — три пута више него што је износила производња свих електричних централа у нашој земљи пред други светски рат. Тако ће се воде њеног горњег тока користити за производњу енергије, а доњег тока за пловидбу бродова од 1.000 и више тона носивости.

МИТ И ОТКРИЋЕ

Судбина многих географских открића могла би да послужи а и послужила је — као потка за занимљиве авантуристичке романе. Мало је оних који знају да је Берингов мореуз који дели два континента — Азију и Америку — откривен захваљујући у многоме једном миту.

Све је почело с Марком Полом. Описујући своје путовање дуж обала јужне Кине, Поло је написао следеће: „Ако се, оставивши луку Зајтум, плови на запад и нешто на југозапад 1500 миља, може се стићи до залива Хејнан; дужина тога залива равна је два месеца пловидбе, ако се по њему плови на север ... Источна страна тога залива запљускује обале провинције Манзи, а другој се приближавају провинције Анија и Толоман. Овај залив је толико велик и толико људи тамо живи да он изгледа као засебан свет".

Тако је писао Марко Поло. Велики путник и морепловац није ни слутио колико ће далеко одвести касније тумаче његових текстова ове шкрте реченице без много узајамне везе. Истраживачи, разбијајући главу над текстом Марка Пола, дошли су до закључка да је Толоман који он помиње уствари Камчатка, а Анија — Сахалин и Курилска острва. Засебан свет није могао бити ништа друго до — Америка.

Крајем XVI века на географским картама појавио се нов, Анијански мореуз. Не знајући још тачно стварно стање ствари, средњовековни картографи одвојили су њиме азијски и амерички континент. Због чега? Зато што је то највише одговарало страсној жељи тадашњих истраживача и морепловаца да се нађу североисточни и северозападни пролаз у Тихи океан.

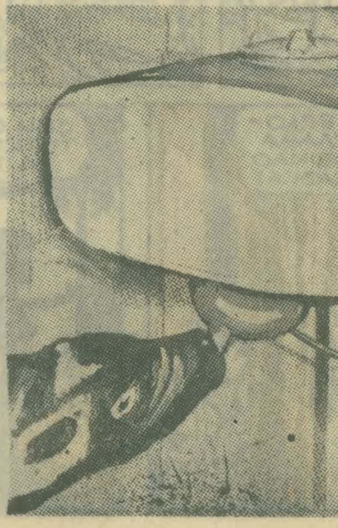
Тако се готово пола века пре Беринга родио картографски мит о мореузу између два континента. Тај мит навео је руског цара Петра I на мисао да провери ову „картографску хипотезу". У наредби о камчатској експедицији коју је имао да предводи Беринг, Петар I је написао: „Сетио сам се ових дана онога о чему сам још давно мислио а што нисам могао предузети због других послова, то јест о путу кроз Ледено море у Кину и Индију. На овој морској карти означен је пут назван Анијан, уцртан не без основа ..."

Занимљиво је да је Берингова експедиција открила Берингов мореуз на оном месту где су га картографи, ослањајући се искључиво на непроверене речи Марка Пола, уцртали „на невиђено".

Уместо крава

Електроника се побринула и за краве-мајке и ослободила их брига око храњења телета. У овој електронској направи се налазе вода и храна за теле — у праху. У самој машини се направи раствор, загреје се до одређене температуре и из ње теле сиса колико хоће.

АНЕГДОТЕ

ГЛАДНИ ФИЛОЗОФ

Диоген је био гладан и без новца. Шетајући празног стомака срео је неког богатог познаника и затражио од њега неколико новчића. Али, овај се нешто дуго премишљао.

Диогену је најзад досадило па рече:

— Шта оклеваш толико? Тај новац ми је потребан за ручак а не за мој погреб.

УЛАЗ ЗАБРАЊЕН

Неки Атињанин који у животу није баш увек ишао правим путем поставио је једног дана на улазу у кућу таблу с натписом:

„Злим људима улаз најстроже забрањен".

Наишавши поред његове куће Диоген је застао и кад је прочитао таблу довикнуо је човеку:

— Тако ти свих богова, реци ми како онда ти сам улазиш у своју кућу?

ДИОГЕН И МИШ

Диоген, који је опет имао један од својих рђавих дана, лежао је у сенци неке куће и размишљао о томе зашто води аскетски живот. Био је уз то гладан, желео је да нешто добро поједе, а имао је само комад сувог, бајатог хлеба.

У то из једне рупе у зиду истрча миш и стаде да грицка хлеб ...

Диоген тада скочи, опет добро расположен, и довикну једном пролазнику:

— Требало би сви ми да се стидимо кад се жалимо на оно што једном малом мишу причињава толико радости ...!

Мајка

Амерички градић Спартанбург у Јужној Каролини био је свету непознат све док пре неколико дана нису депеше Асошиетед-преса обавестиле јавност о ретком јунаштву једне мајке која је скочила у јаму пуну змија да би спасла свога синчића од сигурне смрти.

Трогодишњи Доналд Вилијамс се играо у башти својих родитеља. Заузети у кући они нису обраћали пажњу на њега. А малишан је стигао до ограде баште, провукао се кроз њу и с друге стране угледао једно старо буре и јаму пуну меке земље поред њега. Родитељи су му увек говорили да се слободно игра али да се не приближава тој сумњивој рупи.

Дечак овога пута није могао да одоли искушењу — прилегао је на ивицу тог тајанственог забрањеног света. У дну јаме, дубоке око два метра, вода се загушила од гомиле лишћа у распадању. Доналд се питао зашто му мати брани да се игра ту кад има пуно зеленкасто-златастих, сјајних буба. Највећу од њих покушао је да дохвати ручицом а кад није успео пружио је штап за њом. Инсект се прво попео на гранчицу а затим склизнуо и изгубио се у дну тајанствене јаме.

Покушавајући упорно да дохвати бубу дечак се оклизнуо и сручио у рупу. Влажна земља и вода ублажиле су пад а заплашено дете почело је да вришти из свег гласа. Покушао је да стане на ноге али је чуо тихо шиштање праћено вијугавим кретањем неког влажног и танког тела. Поред велике змије праћакале су се друге две нешто мање.

Мати је чула врисак и дотрчала избезумљена од страха са својим мужем и зетом до ивице јаме. Пренеразила се од призора који је угледала.

Без оклевања мати је муњевито скочила у јаму. Шчепала је сина, стресла са њега змије и снажним трзајем избацила га из јаме. Отац јој је пружио руке и извукао и њу из рупе

И мати и дечак су одмах пребачени болничким колима до најближе амбуланте где је утврђено да су змије ујеле и дечака и мајку али нису пробиле гуму Доналдових чакшира нити њене ђонове.

ГДЕ ЋЕ ДА СЕДЕ ЦАРИНИЦИ?

Пре кратког времена један енглески конзервативни посланик поставио је у скупштини следеће питање: „Где год станем, чујем да се говори о тунелу или о мосту између Енглеске и Француске. Замисао је одлична. Али ко ће да ми одговори, где ће се налазити цариници и остала административна пискарала? Ако ћете их сместити на уласку у тунел, ја ћу увек радије путовати бродом, јер немам намеру да губим време!“

Према приближним прорачунима, тунел за возила између Француске и Енглеске коштао би око 2 милијарде нових франака. Тунел за возила и железницу 2,780 милиона, а мост за аутомобилски саобраћај коштао би око 2,500 милиона нових франака.

★

УВОЗ КРОКОДИЛА У ЕНГЛЕСКУ

Познато је да Енглези воле животиње. Највећа љубав дуго су им били пси, али изгледа да се нешто изменило, јер су се Енглези заинтересовали за крокодиле. За шест недеља продато их је близу 300, али не великих, већ малих до 20 сантиметара. Шта ће радити с њима кад достигну четири метра?

★

НАЈБРЖИ ТОПИЛАЦ СНЕГА

Као код нас, тако се и у Канади снег сакупља по улицама и односи ван града. У Канади има много више снега но у Југославији, зато су у вароши Утремону прибегли решењу овог проблема на специјалан начин. При дну велике јаме начињена је машина која се загрева природним гасом. У граду чистачи сакупљају снег и товаре га на камионе које истоварују на ивици јаме. Снег пада на истурене делове машине која га топи брзином од 127.000 килограма у минуту.

★

НЕВЕРОВАТНО

Многи учитељи у индијској држави Рацастан нису ове године примили своју октобарску плату. Разлог није празна благајна већ један пас који је појео све спискове.

WALT DISNEY'S Полијана

РОБЕСПЈЕРОВ НЕСУЂЕНИ ЕПИТАФ

Пошто је гиљотиниран Робеспјер, човек који је неоправдано послао у смрт многе људе, један новинар је предложио да се на његов гроб стави следећи епитаф:

„Пролазниче, не оплакуј моју судбину.

Да сам жив, ти не би био у животу!“

★

»ПОЗНАВАЛАЦ« МУЗИКЕ

Сретну се два познаника на улици и један запита другог:

— Знаш ли колико је симфонија написао Бетовен?

Пошто је дубоко промислио, упитани одлучно рече:

— Три: „Ероику, „Пасторалну“ и „Девету“.

★

НЕОБИЧНА САДРЖИНА ПОШТАНСКИХ ПАКЕТА

Централна пошта у Чикагу недавно је имала јавну продају пакета чији се адресанти и адресати нису могли пронаћи. Приликом распакивања нађени су предмети које нико не би очекивао. Поменућемо само три најзанимљивија: једну венчану хаљину, једно гњурачко одело и један мртвачки сандук.

★

КАПСУЛЕ ЗА ИСПАШУ

У преријама државе Висконсин више се не користи стајско или „старомодно“ вештачко ђубре за добијање што бујније траве. Употребљава се „супер ђубриво“ које се не растура по земљи, већ се овде-онде налази у капсулама од пластичне масе из којих годинама зрачи извесна снага која утиче на добијање бујније траве.

★

ЗА ЈЕДНУ ДЕЦЕНИЈУ

Према прорачунима комесаријата за атомску енергију у Француској ће већ за једну деценију атомска енергија бити главни извор електричне енергије која ће бити јефтинија од ове што се добија помоћу угља и воде. Поред атомске енергије у следећим годинама ће се у све већој мери користити из богатих лежишта у Сахари земни плин који ће далеководима положеним у Средоземно море бити транспортован до француске обале.

★

ПОПУТ БРАЗИЛА

По угледу на Бразил, и у Пакистану се гради нова престоница. Овај нови град, који ће се звати Исламбад, подиже се ужурбано већ неколико месеци у три смене на Потвар платоу код Равалпиндија. Кроз пет година град ће добити своје прве контуре на површини од 240 квадратних километара. Кад буде готов, Карачи ће престати да буде главни град Пакистана.

★

ЗБОГ ДИМА

До недавно поштари у држави Њу Џерси, у Сједињеним Државама, нису смели да пуше на лулу. До ове забране је дошло после тужбе неког грађанина који је тврдио да дим из луле поштара Симона Гуткина утиче да његов пас постане нервозан. Директор дирекције пошта ове државе је ипак сада одобрио да поштари пуше на лулу, али је препоручено Симону Гуткину да мање дими из луле када пролази поред „нервозног“ пса.

Читање из облака

Сваке седмице, са више од 400 места на Земљиној кугли, полећу у небо балони-сонде који вуку за собом читаве мале лабораторије. Ако дувају повољне ваздушне струје, прећи ће висину од 25 км на којој плаветнило постаје љубичасто а звезде се увек виде.

Истовремено и без прекида метеоролошки бродови се крећу по пучини Атлантика около девет назначених географских тачака. Свака је означена са по једним словом азбуке. Ова места не користе ни географи ни биолози. Изабрана су искључиво по једном мерилу: налазе се у областима у којима се образују буре.

Балони-сонде на небу и метеоролошки бродови на Земљи, имају задатак да продру у тајну стварања облака. Наша атмосфера садржи 13.000 милијарди тона воде. По светлом и топлом небу стално плове милиони тона ситних кристала, нарочито кристала соли пуних водене паре. Метеоролози са бродова испитују с времена на време састав воденог испарења које се налази у магли, а балони-сонде, на ивици простора где се земаљски мирни ваздух граничи са „леденим космосом“, бележе стварање падавина које ће се претворити у кишу.

Сва ова обавештења сакупљају се у заводима за метеоролошка испитивања у свакој земљи понаособ где се даље обрађују. Годинама је важило правило да се време не може предвидети за више од 3 дана. Данас, захваљујући сунцу и посматрајући његове пеге, дошло се углавном до закључка да вероватно постоји циклус од 10 до 11 година који се смењује. Тако, на пример, летње врућине које су трајале од 1938 до 1949, требало би да се понове у једанаестогодишњем периоду који почиње крајем ове и почетком наредне године.

Поред метеоролога од заната, постоји веома много аматера у које ваља урачунати све нас који се сваког дана питамо: „Какво ће време бити сутра?“ Нас интересује, хоће ли бити кише или сунца, и немамо интересовања за сунчеве пеге. Зато се управљамо по облацима чија латинска имена чак многи од нас знају. Постоји класификација облака коју је први установио Ламарк 1802. године. Он је закључио да су облаци као жива бића: рађају се, расту, умиру, или стварају нове облаке.

Али, крајем 19. века, списак облака који је начинио Ламарк, замењен је новим, који је саставио Енглез Аберкомбри. Био је толико савестан у свом раду да је двапут обишао Земљину куглу проверавајући јесу ли облици облака свуда исти и да ли један облик у свим деловима земље означава исто време.

На висини од 10.000 метара плове такозвани бели „цируси“, развучени као паралелни праменови. Из њих, земљорадници „читају“ да ће бити кише кроз 12 и најдаље кроз 24 сата. Много ниже распростиру се облаци као нека велика копрена. Они се шире у виду дебелог покривача и изгледа као да прете, али не доносе увек кишу. Њих називамо кумулонимбуси. Постоје и кумулуси, стратуси и многи други.

Али, за предвиђање времена ваља познавати правац и брзину ветрова као и значење боје облака. Ово искуство, стицано од пре наше ере, стално се преноси. Један Римљанин из северне Африке, Касијанус Басус, рекао је 400 година пре наше ере „да ће бити кише ако се сунце рађа кроз ружичасте облаке који постају тамнији“, и то правило вреди и данас.

Савремени метеоролози не одбацују стара искуства па макар долазила из антике. Они добро знају колико је векова морало да прође да се стекну сићушни али оштроумни закључци који су били претходница науке. Она сама врло је млада. Прво телеграфско метеоролошко обавештење послато је 1863. године, кад је астроном Верије утврдио да је бура, која је потопила француске бродове у Кримском рату, дошла са Атлантика а не са Црног мора. Тада се први пут озбиљно схватила потреба за обавештењем о астрономским променама на дужим одстојањима. Бергерон је открио важност ледених кристала у облацима јер су од значаја за промену водене паре у кишу. Без тих кристала постојао би само хиљадити део могућности да се кишне капи згусну и прикупе.

Данас и поред тога што предвиђања времена нису савршена без њих не можемо. Веровање у метеоролошка предвиђања далеко је веће но пре последњег рата. Наука се за овај рад служи електронским машинама које обављају до 5.000 операција у секунди. Она постепено осваја доскора нерешиве загонетке тако да се од срицања прешло на све течније „читање“ времена из облака.

ВЕЛИКИ ПРОЈЕКТИ У ЕВРОПИ

Испод највећег врха у Европи, Мон Блана, пробија се нови аутопут који треба да скрати пут на релацији Париз—Фиренца за 300 километара. Радови се одвијају интензивно и у идућој години тунел ће бити завршен.

Увелико се разматра и могућност прокопавања канала испод Ламанша, дугог 47 километара који би омогућио стално саобраћање електричне железнице са 100 возила на сат. Трошкови градње износили би 100 милиона фунти а радови би започели крајем идуће године.

Поред ових, у Европи се гради још неколико великих објеката.

У Холандији је начињен пројект о изградњи 700 километара дугог насипа који би у облику лука затварао обалу Холандије према Северном мору. Овај насип не само да би омогућио исушивање великих површина, него би обезбедио и аутомобилски саобраћај. Индустријска подручја Ротердама, Амстердама и Утрехта била би повезана добрим путевима.

Планом се предвиђа изградња још два насипа: првог истуреног и другог у унутрашњости земље. Трошкови око првог процењени су на 450 милиона немачких марака.

У Јужној Француској се на подручју Роне подиже највећа брана у Европи, која ће омогућити производњу 15 милијарди киловатчасова електричне енергије за индустријализацију овог подручја. Извршиће се и регулација саме Роне као и подизање канала између Мондрагона и Донцера.

Западна Немачка предвиђа изградњу канала који би повезивао Либек са Хамбургом и јужним крајевима Немачке. Канал би од Лауенбурга на Елби ишао до Фалерслебена на каналу који протиче средином Немачке. Тиме би се завршила изградња мреже пловних канала и река у Немачкој и повезивање свих делова Немачке речним саобраћајницама.

Велика Британија остварује обиман план изградње атомских електричних централа које у блиској будућности треба да обезбеде земљи највећи део електричне енергије. Прва се гради на северној обали Шкотске и до краја ове године она ће почети да производи електричну енергију.

На основу прорачуна ова централа треба за две године да произведе 1,5 милион киловата, у 1966. ће давати већ четвртину, док ће 1975. стварати половину електричне енергије произведене у Великој Британији.

Стручњаци предвиђају да ће енергија произведена у атомским централама бити јевтинија од ове коју сада добијамо из електрана. Централе неће производити само енергију него и радиоактивне нузпродукте, што ће такође утицати на снижење цене електричне енергије.

АУТОМАТИЗАЦИЈА БЕЗБЕДНОСТИ У ВАЗДУХУ

У Штокхолму су стручњаци за безбедност ваздушног саобраћаја недавно разматрали мере како би се избегли судари међу авионима. Пошто све чешће долази до судара у ваздушном простору око великих аеродрома, предвиђа се да електронске рачунске машине, које ће се поставити на свим великим аеродромима, убудуће обезбеђују несметан лет авиона на одређеним линијама.

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ ДОБРО АФРИКУ?

Питања:

1. Од ова три велика алжирска града један се не налази на мору: Оран, Мостатенем или Константин?
2. Град Диего-Суарез се налази: у Анголи, на Мадагаскару, на сомалијској обали?
3. Престоница Кеније је: Најроби, Картум, Занзибар?
4. Град Томбукту се налази у: Конгу, Нигерији, Убанги?
5. Да бисте право отишли из Каира до Дакара ићи ћете ка: југу, северозападу, југозападу?
6. Рио д'Оро припада: Шпанији, Португалији, Француској?
7. Архипелаг Коморес се налази: у Индијском или у Атлантском океану?
8. Масив Хогар се налази: у Мавританији, Сахари, Нигерији?
9. Престоница Марока је: Рабат, Марокеш, Казабланка?
10. Језеро Чад се налази: северно или јужно од Екватора?

Одговори:

1) Константин. 2) На Мадагаскару. 3) Најроби. 4) У Нигерији 5) Ка југозападу 6) Шпанији 7) У Индијском океану 8) У Сахари 9) Рабат 10) На северу од Екватора.

Музика утиче на раст биљака

После две године стрпљивих истраживања директор Ботаничког института универзитета у Аанмалају у Индији професор Т. С. Н. Синг, дошао је до сазнања да блага музика када се емитује преко гласноговорника у пољима може да удвостручи жетву. Научник тврди да су биљке врло осетљиве на звуке музике и да много брже расту када се изложе том благотворном дејству. Он чак иде тако далеко и сматра да ће Индија решити проблем исхране ако се на време припреми музика која утиче на раст биљака. Ето новог поља за композиторе.

Walt Disney

Новогодишња прича Петра Пана

ПОДВАЛЕ И БЛЕФОВИ КОРИДЕ

Бикови са дрвеним роговима и јаросне животиње које се умирују дрогама. Доминген и Ордонез, Хемингвејев штићеник, обичне варалице. Матадори који то нису и плашљиви тореадори који сами бирају своје жртве, премлаћују их џаковима песка да би им улили страх и оперишу им рогове да би их преобразили у доброћудне преживаре. Крај легенде.

Љубитељи борби с биковима са разочарањем су сазнали праву истину о славном матадору Луису Мигуелу Домингену. У јулском броју мадридског часописа АБЦ њихов идол је оптужен за кукавичлук и подвалу. У дугом и документованом чланку један од најистакнутијих шпанских одгајивача бикова Пинохермозо је пребацио јунаку арене што нема храбрости да се бори са животињама у пуној снази већ су његови рогати супарници по правилу бикови чија борбеност и љутина знатно опадају услед разних ветеринарских манипулација. Са огорчењем каже како је једном приликом изненадио Домингеновог помоћника баш у тренутку када је он поткресивао рогове бика с којим је славни матадор требало да се огледа у арени Арла. Своју оптужбу завршава нападом на Домингена који је увек одбијао да се бори против бикова одгајених у његовој штали због тога што су њихово главно оружје, рогови, увек нетакнути а животиње у пуној снази.

Тек што се узбуђење због овог напада стишало љубитеље кориде је као хладан туш погодила друга вест. Полиција је казнила познатог одгајивача Антонија Переза де Сан Фернанда новчаном глобом од 2 милиона динара, највећом која је забележена у аналима тауромахије. Одгајивач је окривљен да је прибегавао „афеитаду“ (реч је настала од афеитаре што на кастиљанском значи обријати) чији је циљ да се вештачки измени величина и облик рогова.

Још три друга тореадора чија слава није мања од Домингенове, а међу њима и његов шурак Антонио Ордонез кога Хемингвеј сматра највећим јунаком кориде, оптужени су за недозвољене „операције“ — да би се стишала борбена снага бикова и умањила опасност.

Стручњаци за борбе с биковима сматрају да се на прсте могу набројати поштене кориде после рата. Мада су све подвале обелодањене тек пре седам година када је познати тореадор Антонио Биенвенида изнео пред јавност све шта је видео и доживео иза кулиса арене, и мада је полиција тада забранила ове „неспортске“ трикове, стање се није нимало изменило. Разлика је само у томе што су се техника камуфлирања борби и ублажавања оштрине рогова усавршили до мајсторства.

Данас је јавна тајна да бик у арени није много опаснији од доброћудног теглећег вола. Најчешћи методи да се расни бик „умири“ јесу: дроге, а сасвим питоме животиње се раздражују стимулишућим средствима, док се опасним биковима улива страх ударцима у бубреге џаковима напуњеним песком, транспортовањем у сандуцима без светлости или окретањем њихових глава надоле. Поред овога претварају се у безопасне преживаре и на тај начин што им се зналачки оперишу њихови дуги и оштри рогови.

За поткресивање рогова се најчешће употребљавају оруђа која се користе и у обради дрвета, метала или камена: разне турпије, тестере, фрезери и бургије. У почетку су само скраћивани рогови а одсечени део замењиван начињеним шиљком од дрвета који се одломи при сваком мало јачем судару. Савременија је метода поткресивање рогова све до њиховог живца: када сваки додир рогом изазива код бика тако страховит бол да јадна животиња чак избегава судар са противником у арени. На тај начин се обрачун с њом претвара у обично убиство.

Чак и у случајевима да разјарена животиња више не обраћа пажњу на бол тореадор није суочен с неком опасношћу, јер бик више не уме да одмери ударац и само хаотично замахује главом. А то је баш оно што траже тореадори и њихови менаџери. Јунаци арене тада могу да приказују своју „вештину“ из непосредне близине и да изводе разне параде од којих застаје дах гледаоцима. То је врло важно за опсењивање јер се сматра да је мајсторија матадора утолико већа уколико он насрће сасвим близу.

Само захваљујући оваквим триковима популарност борбе с биковима је сачувана а цене места у аренама су још баснословне, од 1.000 до 10 хиљада динара. За убијање једног бика тореадор добија огроман хонорар, од милион до 4 милиона динара, и стога није чудо што су славни тореадори као Доминген и Ордонез за свега неколико година постали милионери.

Док захваљујући подвалама истакнути тореадори згрћу огромна богатства, у аренама страдају само почетници и они који немају материјалних средстава нити веза да режирају велику цену кориде.

Последњи прави и велики борац међу славним матадорима био је Манолета који је погинуо 1947. године. Од тада менаџери више не дозвољавају организаторима приредби да сами бирају бикове већ тај посао обављају они заједно са својим газдама. Није потребно подвући да зато најљући бикови данас више и немају приступ у арене.

Сурова и нехумана борба с биком пред гомилом која кличе у делиријуму, осуђена је на пропаст. Чак и у Шпанији, отаџбини кориде, срце народа — омладина и радници окрећу главу од ње. Људи недељом радије одлазе на фудбалске стадионе јер је фудбал освојио и срца некадашњих љубитеља кориде. Реал Мадрид и ФК Барцелона постали су њихови нови матадори.

Мало се зна... мало се пише...

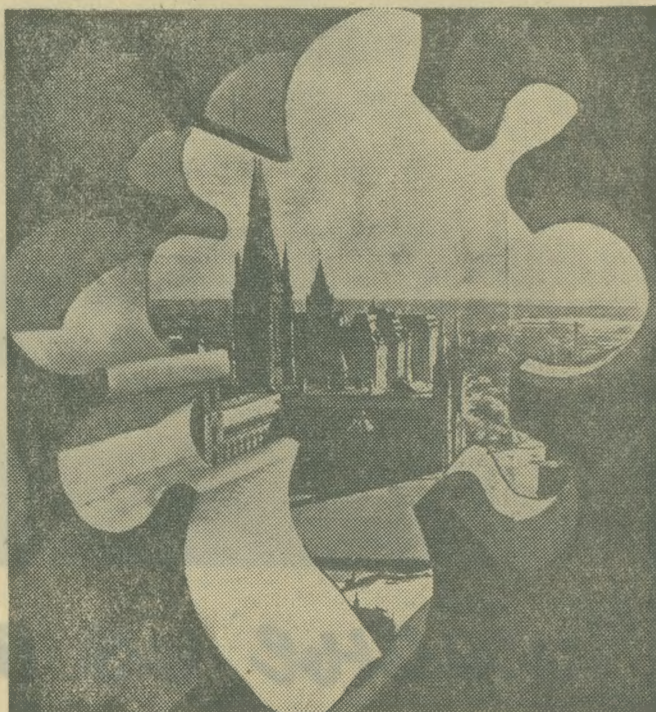

О Канади се најмање говори, најмање пише и — најмање зна. Не само у нашој земљи већ и у другим деловима света. За то имају „заслуга“ и сами Канађани који живе доста повучено. Мало је чак и њих који знају да је, по пространству, Канада друга држава у свету. Њена површина износи 9,960.555 квадратних километара. Још је мање познато да су 5 и по милиона њих пореклом Французи а 7 милиона Енглези. Ову огромну земљу насељава свега 16 милиона становника.

У Заливу гусака, на Лабрадору, жива се спушта до 94 степена испод нуле. Два часа вожње млазним авионом одвешће вас у један од главних градова Монтреал, са милионским становништвом, који представља срце канадске цивилизације, а за још 8 часова вожње млазњаком стићи ћете, рецимо, у Ванкувер где пржи сунце Пацифика.

Канада је релативно млада земља. Њој је тек 426 година. Открио је Жак Картије, 1534. када се искрцао у Гаспеу. Париским уговором од 1763. Французи су је уступили Енглезима. У данашњој провинцији Квибек, која се раније звала Нова Француска, живело је 1763. свега 70 хиљада Француза а данас их има око 4 милиона. Енглеза је тада било свега 8.000, а сада их има преко 7 милиона.

Велика је разлика између живота у САД и у Канади. Док градове у првој одликује ужурбаност, врева и бука, живот у канадским варошима је сасвим смирен. Канадски ритам уопште не може да се упореди са америчким. Ако се не рачунају часови док су радње отворене, пред вече, кад у трговинама и канцеларијама нема људи, живот градских улица је сасвим тих. Отуда велика разлика и у начину живота њихових грађана. Канађанин не пати од нервозе и немања времена као Американац. У њиховим кућама има доста заосталих патријархалних обичаја, од којих су најкарактеристичније посете, оно што бисмо ми назвали „одлажење у госте“ и Европљанин који после Сједињених Држава отпутује у Канаду, не може да се начуди да су обе ове велике земље чланице истог континента

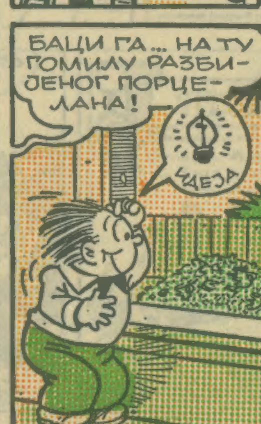

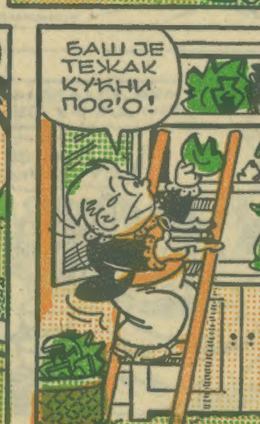

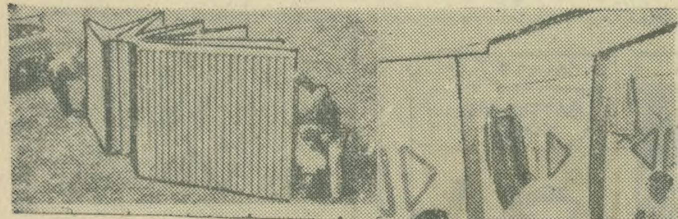

КАМП-КУЋА СЕ СЛОЖИ КАО ХАРМОНИКА

Камп-кућица од алуминијума која је била изложена на сајму у Индијанополису, у САД, може да се склопи као хармоника и онда није већа од обичне приколице. Кад се развуче у њој има 6 лежаја и пољска дневна соба са кровом. У „зиду" су уграђени орманчићи, столови и клупе. Лежаји се могу оделити заклонима.

ВИСОК КРВНИ ПРИТИСАК ЖИВОТИЊА

Једна истраживачка група при међународној здравственој организацији установила је да жирафе и ћурани веома често болују од високог крвног притиска, а код папагаја и кокошака је пронађена артериосклероза. Пошто се претпоставља да код животиња могу да наступе обољења крвних судова као и код човека, предвиђају се и даља испитивања у том правцу. Утврђивањем обољења код животиња истих као и код човека у многоме ће се олакшати даља испитивања појединих болести и тражење узрока и одговарајућих лекова.

Старији него што се претпостављало

„Вечити град" — Рим је најмање 700 година старији него што су досада претпостављали историчари. Досад је 753. година пре наше ере узимана као година настанка Рима, а последња археолошка ископавања су показала да су још пре 1400 година пре наше ере на обалама Тибра и његовим острвима живели људи. Шведски археолог Ајнар Гјерштат и професор Антонио Колини дошли су до овог закључка после ископавања под зидинама средњовековне цркве светог Хомобонуса.

НОВИ ПОДВОДНИ ЗВУЧНИ АПАРАТИ

У Сједињеним Државама испробан је нов подводни звучни уређај који је у стању да на принципу одјека открије објект удаљен 50 километара. Испитивања су показала да предмет може бити пронађен и на 115 километара удаљености.

Самопослуга у врту

Поред самопослуге у трговинама једна цвећарска фирма у граду Тријеру у Немачкој завела је самопослуживање у својим вртовима. Посетиоци сами одабирају цвеће а табле постављене у врту олакшавају им избор. Поред цветова посетиоци могу да купе и целе саксије са разноврсним цвећем. Због тога су у овој необичној „самопослузи" корпе замењене колицима док се плаћање врши на излазу из врта.

Да ли знате ?

„Спутник у хирургији"

Пре нешто више од годину дана совјетска индустрија је на изложби у Њујорку приказала универзални апарат за зашивање крвних судова и нерава, производ лењинградске фирме „Красногардејац" Њујоршки лекари су се веома заинтересовали за овај уређај и назвали га „спутник у хирургији".

Многим америчким медицинским установама испоручени су већ први овакви уређаји који потпуно механички зашивају цели рез начињен при операцији.

Супер хотел у Лондону

Недалеко од Викторија станице у Лондону почетком идуће године биће свечано отворен најмодернији хотел у Великој Британији. Осамнаестоспратна кула-хотел је највиши угоститељски објект у граду. Поред осталог он располаже са 320 соба које имају сав конфор и телевизијске пријемнике.

НОСАЧИ АВИОНА ЗА САРДИНЕ

Бродови творнице, који прерађују улов у току самог лова нису нова појава. Њих је имао Совјетски Савез већ после првог светског рата кад су рибари ловили и прерађивали харинге у Балтичком мору. У исто време Американци су ловили лососе на обалама Аљаске и прерађивали их у истим бродовима. Један Енглез је недавно упутио адмиралитету своје земље предлог да се носачи авиона који више нису савремени претворе у радионице сардина. Сваки носач би могао у својој утроби да прими товар колико износи пет обичних бродова. Један брод творница на простору од 50 квадратних миља могао би да preради 27.000 тона рибе за годину дана.

Од пре 437 година

На једној уметничкој аукцији у Лондону је недавно продато оружје и ратна опрема стара неколико столећа. Ту је била и опрема коју су Турци употребљавали 1.523. године приликом освајања Родоса. Досада се ово налазило у Метрополитен музеју у Њујорку. Према мишљењу стручњака на овој распродаји су сакупљене највеће драгоцености у оружју и ратној опреми по чему је ова аукција била најзначајнија у свету.

За забаву

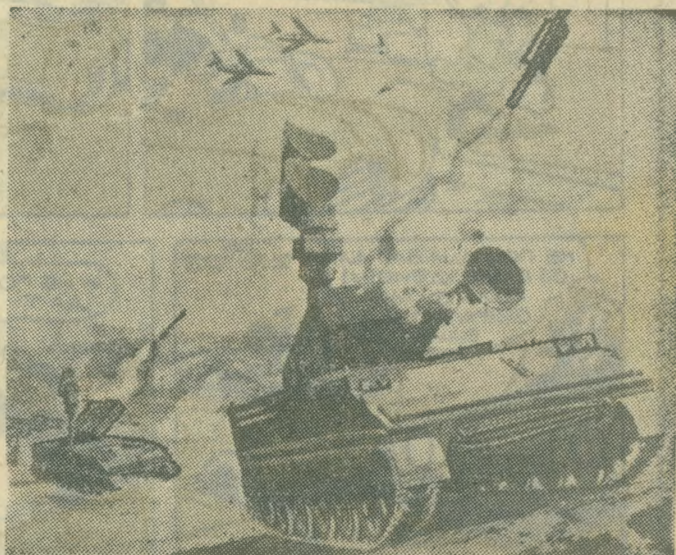
Неки зубни лекар у Марсеју инсталирао је у својој чекаоници електрични апарат за бријање. Пацијенти, док чекају на ред, могу бесплатно да се послуже апаратом.

Радар за слепе

У последњем Салону за радиофонију у Лондону био је изложен први примерак радар апарата названог „Сондар", који емитује звуке чим се на одстојању од шест метара укаже нека препрека. Сондар функционише на батерију или акумулатор од 9 до 12 волти, личи на овећу џепну лампу и има гласноговорник са трубом.

Услед претеране употребе

Велике количине витамина А могу да изазову оспе на кожи, отицање јетре, губитак апетита и друге нелагодности у организму — пише „Журнал америчког удружења за медицину". Велике дозе витамина Д могу негативно да утичу на желудац и црева. Указујући на штетност претеране употребе витамина, часопис препоручује да се потребне количине ових витамина осигурају кроз разноврсну храну а да се гутање витаминских пилула смањи и сведе на оправдану меру.

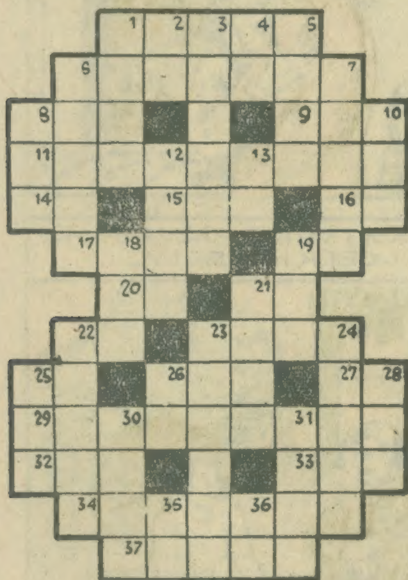
Покретни „чистач" неба

„Молер" тенк-амфибија је најновије одбрамбено оружје америчке војске против ракета малог домета и млазних ловачких авиона. Његови уређаји прате више циљева истовремено и избацују ракете из било које позиције, свеједно да ли се покрећу или мирују. „Молер" има свој сопствени радарски систем, контролне уређаје за испаљивање ракета и резерве горива, а њиме управља само један човек.

Водоравно: 1) стари назив Љубљане; 6) вештачки дотерана коса; 8) сат, час; 9) врста папагаја; 11) најпопуларнији француски филмски комичар; 14) немачки предлог; 15) град у Израелу; 16) химијски знак за нобелијум; 17) историјско место у Апулији; 19) лична заменица; 20) истурени део копна у море; 21) упитна заменица; 22) два сугласника; 23) веће узвишење; 25) предлог; 26) црногорско коло; 27) река у Италији; 29) старогрчки научник, први проучио обим Земље; 32) страна; 33) дуг временски период; 34) острво у Средоземном мору; 37) врста птице.

Успровно: 1) државна благајна; 2) лична заменица; 3) обележје; 4) два слова; 5) град у Румунији; 6) име глумца Синатре; 7) борилиште; 8) главни град совјетске аутономне републике Башкирије; 10) телефонски позив; 12) град у француској; 13) предлог; 18) град у Француској; 19) халогени хемијски елемент; 21) трчање у природи; 22) правац у уметности у 17. и 18. веку. 23) легура бакра цинка и гвожђа; 24) музичка драма; 25) врста лаких кола; 26) брдо у Швајцарској; 28) лична заменица; 30) стара мера за течност; 31) свеска; 35) познати заводи крај Ниша; 36) река у Аустрији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Лоара; 5) Ђина; 6) ск; 8) бура; 10) ор; 12) иза; 13) Марна; 15) не; 16) баласт; 17) апс; 19) каста; 20) Ева; 22) сир; 23) Двина; 25) нус; 27) реликт; 28) кл; 29) врана; 30) сто; 31) од; 32) гром; 33) Ик; 35) ерар; 36) моном.

Усправно: 1) лира; 2) она; 3) аа; 4) ас; 5) Ђузепе Верди; 7) конструктор; 8) бина; 9) Далас; 11) рата; 13) мак; 14) Расин; 18) свила; 21) Анина; 23) дрво; 24) Ака; 26) слом; 30) срам; 32) гро; 34) км; 35) ен.

НИ ДА, НИ НЕ

Кад је трговац лукав, купац мора добро да размишља да не би казао ни „да", ни „не". Да би тешкоћа била још већа забрањено му је да купи ма шта у белој или црвеној боји. Трговац треба лукавим питањима да наведе купца било да изговори забрањене речи, било да изабере забрањену боју. На пример:

Продавац: Имам један врло леп црвен капут. Хоћете ли га?

Купац: Више волим плав.

Продавац: Заиста, толико вам је стало до плаве боје?

Купац: Да. (у том случају он испада из игре и трговац побеђује).

Али ако купац успе да у одређеном времену (на пр. за 5 минута) не изговори ни да ни не он добија игру и постаје трговац. Ако не успе остаје и даље купац.

Пасуљ

Узмите једну плитку пепељару и ставите на њу шољу а у њу шољицу од црне кафе. Наместите све то на сто, један метар од ивице крај које ће стајати.

Циљ игре је да се убаци зрно пасуља у судове. Ако успете да га убаците у пепељару добијате поен, ако погодите шољу добијате 2 поена а шољицу 3 поена. Имате право на десет покушаја и то уз два пута. Сваки играч баца својих пет зрна пасуља један за другим и може да се нагне над сто колико хоће, али под условом да га не додирне.

Чим играч заврши бацање он забележи свој резултат и покупи зрна пасуља. Када су се сви играчи и по други пут изређали преброје се поени и прогласи победник.

В*Р*А*Ч

Збуните ваше пријатеље. Ви сте „врач" — покажите друту кесу са ситним новцем и кажите другу:

— Изабери један новчић, обележи га неким знаком и држи га један тренутак чврсто у руци. Ја ћу га после тога наћи, затворених очију.

Сва тајна се састоји у томе да заварате гледаоца причама и он што дуже држи новчић у руци да би га загрејао. Када га буде вратио у кесу ви ћете га лако наћи, ако будете довољно брзи да се новчић не охлади.

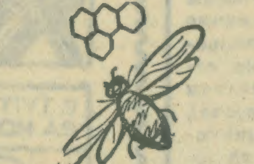
ПРОВУЦИТЕ СЕ кроз кључаоницу

Провуците се кроз кључаоницу, ви лично. Можда се нико неће сетити да напише на малом парчету хартије „ја лично" и да то провуче кроз кључаоницу.

... према званичној аустријској новинској агенцији, Беч је 1. јуна 1960. године имао 1,669.546 становника. Занимљиво је да је 1900. године број становника у Бечу био готово исти: 1,670.000.

.... право име старог грчког филозофа Платона било је Аристокле. Платон (платие — широк) му је био надимак који је по једним изворима добио због својих широких плећа, а по другим због широког чела.

... једна пчела тешка је један десети део грама.

... птица креја или сојка како је другачије зову, има обичај да појаву сваке веће животиње у шуми пропрати јаким крештањем. Она то чини и кад се у шуми појаве ловци.

... грчки сликар Апеле добио је за слику Александра Македонског 524 килограма злата.

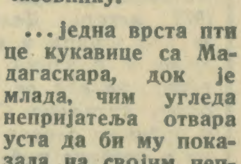
... орлови обучени за лов на вукове у азијским степама вреде при трампи две камиле.

... најстарија позната виолина на свету потиче из 1551. године и дело је Андреје

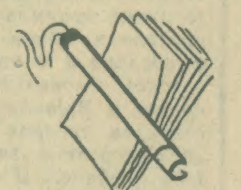
Аматија, оснивача чувене породице градитеља виолина.

... трке на тркалиштима увек се одвијају у правцу супротном од правца којим се крећу казаљке на часовнику.

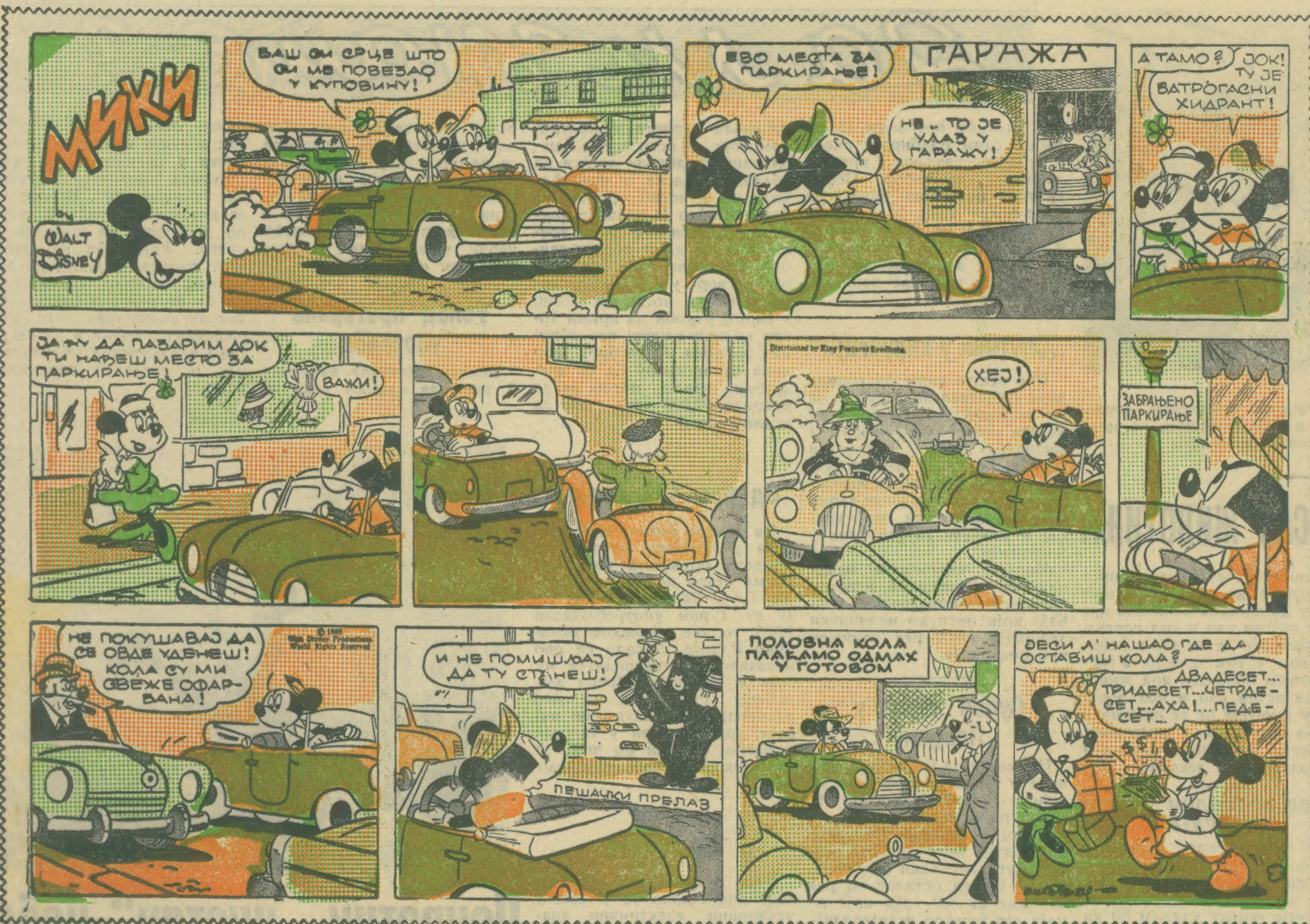

... једна врста птице кукавице са Мадагаскара, док је млада, чим угледа непријатеља отвара уста да би му показала на својим непцима две светле мрље које имају облик великих страшних очију.

... женама је први пут био дозвољен приступ на универзитет 1879. године, и то у Цириху.

... цигаретни папир справља се поглавито од сламе семенског лана.

ЈОШ МОЖЕ И ДА ОДГОВАРА

Хорације је био нешто љут и стално је грдио:

— Па то је страшно! Купио сам килограм ја-

бука и добро сам платио, а сада видим да је продавац те јабуке украо из мог врта.

Пера Ждера је почео одмах да га теши:

— То си сада само мени казао па више никоме. Јер, ако те само чује власт, још ћеш одговарати што си куповао крадену робу! Ти знаш да је то кажњиво.

НАЈГОРИ ЖИВОТ

— Влајо, шта мислиш, ко проводи најгори живот на свету? — питао је једном Шиља Влају.

— Па зна се: мољци!

— Мољци? А зашто?!

— Зато што целу зиму проводе у костимима за купање, а цело лето у бундама и крзнима.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Где живе Отоми-Индијанци?

Где се налази Соколска Планина?

Шта су талофите?

Шта су урбари?

ОДГОВОР:

ОТОМИ-ИНДИЈАНЦИ су прастановници Мексика. Живе на висијама

Мексика и Тлахкале. Има их око 650.000.

СОКОЛСКА ПЛАНИНА налази се у западној Србији северозападно од Медведника. Највиши је врх Рожањ (971 метар). Делимично је под шумом и пашњацима. У близини, на северу, налази се велики базен антимона (Зајача), а рудишта оловно-цинкане и сребрне руде на југозападу.

ТАЛОФИТЕ су све биљке код којих нема јасне диференцијације биљног тела на основне органе: корен, стабло и лист. То су гљиве, бактерије, алге и лишајеви.

УРБАРИ су пописи и зборници правила који су уређивали однос између феудалаца и кмета (у Хрватској, Словенији, Славонији и Војводини). Најстаријим урбаром сматра се винодолски закон од 1288. године. Првобитно су их доносили сами феудалци, а тек у 18. веку узела је држава ово питање у своје руке.

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

по ЖИЛУ ВЕРНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.